

بیروباوهرین ههردوو ئیمامین رازی

وهرگیژان و شروهه کرن
شیرین صبحی الطائی

مزگهفت

www.mzgaft.com

بيروباوهرين هردوو ئيمامين پازى

(عقيدة الرازيين)

وهرگيران و شروفه كرن

شيرين صبحي الطائي

مزگهفت

www.mzgaft.com

وهرگټپران و شروفه کرن: شیرین صبحی

دیزایننا نافه پروکټ و بهرگی: سایتی مزگه فت

ژ بهرهمین: سایتی مزگه فت www.mzgaft.com

پیشہ کی

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله و صحبه
أجمعين. أما بعد:

حمد و سوپاسی بۆ خودایی مهزن بن ئەوی ب قەنجییت خو
بیین ئاشکەرا و قەشارتی دوور لمە گرتی خودانی سالوختین
کەمالی ئەوہ بتنی هیژایی پەرستنی، و سلاف و سەلامی
خودی لسەر هەمی پیغەمبەران بن و پیغەمبەری مه
موحه مەدی و مالا وی و هەقالین وی بیین چاک. پشتی قی:

پشتی من ئەف نامیلکە ب دەرسینی ژ زار دەقی ماموستا:
(أم سارة الكردية) گوہلی بووی و ئیجازە و سەنەد پی دایە من،
ومن ژی دەستویری خواستی ژ ماموستا (شیفان شیخەمیری)
ل گروپی (دەیکا زەکیا) بۆ کومەکا خویشکان شروقه کری و
ئیجازە و سەنەد پی دایە وان، من ب فەر دیت وەرگیرم و شروقه
بکەم و بدانمە بەر دەستی خواندەقانی، دا کو پتر مفا ژ قان
جورە نامیلکین بچویک - و ب مەعنا یا خو مهزن - بەینە وەرگرتن،
و ئەز لیبورینی ژ خودی دخوازم و پاشی هەوہ ئەگەر من
کیماسیەک یان خەلەتیەک تیدا کریت ژبەر کو من دەر نساخیا

خۆ را نقيسيه، داخوازا من ژ خودايي مهزن ئه وه قى كارى
بچويك ژ من قه بيل بكهت و بكهته د ته رازيبيا خيرين من و دهيك
و بابيت من دا و مه شارهزا بكهت د دينى خو دا .

والحمد لله رب العالمين

شيرين صبحي الطائي

۲۱-۵-۲۰۲۳ ئيك شه مب

به رامبه رى ۱- ذو القعدة-۱۴۴۴

پیناسا عہ قیدی (بیر و باوہر) ژ لایئ زمانی قہ: ژ گریکہ کا تشت
پئ دہیتہ گریدان ہاتیہ و مرگرتن، مہنا عہ قیدا من ب فلان
تشتی ہہیہ من دل و وژدانا خو پیقہ گریدایہ، ئانکو ئہ و تشتیہ
یئ مروقی باوہری پئ ہہی.

و د شہریعہ تی دا: ئانکو بیرو باوہر ئینان بخودی و ملیاکہ تا و
کتیب و پیغہ مہرین وی و ب روژا قیامہ تی و ب قہ دہری خیرو
شہرین وی، و ئہ قہ ژئ ستوینین باوہری نہ و ئہ و بیرو باوہرین
ئہ ہلئ سوننہ تی و جہماعہ تی پئ ہہی، و عہ قیدہ یا دروست
ژئ ہینگئ پہیدا بوو د دہمہ کی دا شیخ و مہ شاخ د مشہ بوون
ل ہہمی و ولاتین ئیسلامئ و ہر ہینگئ عہ قیدہ یا دروست
گہشتہ پلہیہ کا مہزن.

قیجا دی بہ حس کہین کا کہنگی ئہ ف ہردوو زانایین پلہ بلند
ہاتینہ و چ وہختہ کی و چاوا ئہ ف عہ قیدا پوخت و ریک و پیک
دانایینہ؟ توو دشئ بیژی ئہ قہ کوم کرنا عہ قیدا ئہ ہلئ سوننہ و
جہماعہ تی یہ، ئہ ف ہردوو زانایین (رازیین) دوو ئیمان پاش
ناقئ وان ہردووکا رازییہ لہورا ناقئ مہتنا وان ژئ (عقیدہ
الرازیین) ناقئ وان: ابي حاتم محمد بن أدريس الحنظلي الرازي،
وأبي زورعة الامام عبیدالله بن عبدالکریم بن یزید بن فروخ

الرازي) هردوو زانا خه لکي خوراساني نه کو ده قهره کا فارسيه
دکه قيته ئيراني د وي سهرده می دا زانا گه له ک ل خوراساني
مشه بوون و علم و زانينا شهرعی تيدا پله يا ئيکی بوو.

ل قيری مه تن ده ست پيدکته (: قال الإمام أبو محمد عبد الرحمن
بن أبي حاتم: سَلْتُ أَبِي وَأَبَا زُرْعَةَ عَنِ مَذْهَبِ أَهْلِ السُّنَّةِ فِي
أُصُولِ الدِّينِ وَمَا أُنْرَكَ عَلَيْهِ الْعُلَمَاءُ فِي جَمِيعِ الْأُمُصَارِ وَمَا
يَعْتَقِدَانِ مِنْ ذَلِكَ؟)

ئيمامي بابي موحه ممدی عه بدولره حمانی کورپی بابی حاتمی
دبيژيت: من پرسيار ژ بابی خو و بابی زوراعه ی کر خودی ژ
هردوو کا رازی بيت دهرباره ی ريبازين نه هلی سوننه تی د
بنچينيت دینی دا کا چنه، کو ئه وا ئه ف هردوو زانايه
گه هشتيني ل هه می باژير و وه لاتان بيرو و باوه ري و ان چ بوون؟

* ئه ف هردوو زانايه ب ته من بوون ل وي سهرده می سهره دانا
گه له ک باژيرا و وه لاتا ل جيھانی دکرن دا کو زانيني بده ست خو
قه بينن.

(فَقَالَا: أُنْرَكْنَا الْعُلَمَاءَ فِي جَمِيعِ الْأَمْصَارِ، حِجَازًا، وَعِرَاقًا، وَمِصْرَ،
وَشَامًا، وَيَمَنًا، فَكَانَ مِنْ مَذْهَبِهِمْ)

وان گوت: ئەم گەهشتینه زانایان ل هه می وه لاتان، حیجازی و
عیراقی و مصری و شامی و یه مه نی.

* روونکرن:

دهستیپیکا وان ژ خوراسانی زاناییت وی و دویف دا حیجازی
و ژ به غدا وهک: أحمد بن حنبل و یحیی بن معین و عفان بن
مسلم...

و کوفه وهک: أبو بکر بن شیبه و مالک بن أسماعیل

و شامی وهک: محمد بن عوف الطائی

و مصری وهک: اصحاب الشافعی: الربیع بن سلیمان

زاناییت خوراسانی تو دشیی بیژی دهست پیکیت وان و
دوماهیکیت وان وهکی: ئیمام (بخاری، مسلم، ترمذی، أبي داوود،
أسحاق، ابن حبان) ئەف هه می زانایه ل خوراسانی بوون، ب قی
چه ندی علم و زانین ب سوننه تی و رویوایه تی گه له ک به ربه لاف
بوو و پیشکه قتن بخووه دیت و داخوازکه رین زانینی ل ویری

زیده بوون و تابعی ل ویری هه بوون ئانکو وهل خوراسانی هات
ههروه کی زانین هه می ل ویری کوم بووی، ژ کیسی شوعه ییبی
دبیژیت (کأني بهذا العلم قد تحوّل إلى خراسان البلدان)⁽¹⁾

ئانکو هه ره وه کی ب ئی زانینی هاتیه فه گوهاستن بو خوراسانی

و ههروه سا ئیمامی ئەحمەدی کورپی حەنبەلی ژ کیسی
ئەنەسی کورپی مالکی دبیژیت: (شَجَرَةُ الْعِلْمِ: نَبَتْ بِمَكَّةَ، وَهُوَ
مُحَمَّدٌ ﷺ وَ أَعْصَانُهَا بِالْمَدِينَةِ وَهُمْ الصَّحَابَةُ، وَ وَرَقُهَا بِالْعِرَاقِ
وَهُمْ التَّابِعُونَ، وَ ثَمَرُهَا بِخُرَّاسَانَ وَهُمْ زُهَّادُ خُرَّاسَانَ)⁽²⁾.

ئانکو: زانین داره که توفی وی ل مه ککه هی هاته چاندن ئەو ژی
موحه ممه ده سلاقیین خودی لی بن، ول مه دینی شین بوو
ئەو ژی صەحابی نه، و به لگین وی ل عیراقی ئەو ژی تابعی نه، و
به ره می وی ل خوراسانی ئەو ژی زاهدین خوراسانی نه .

(1) لابن الفقیه (ص ٦٠٢)، و "سیر الأعلام (٤/٣٠٨)

(2) (الاربعین الطائیة) لأبی المفتوح الطائی (ص: ٨٧-٨٨)

دویفدا گوتن: ژ بیروباوه ریڼ وان پیکهاتیبون ژ:

[۱- الإیمان قول و عمل، یزید و ینقص.]

هندیکه باوه ریبه گوتن و کریاره، و کیم و زیده دبیت.

باوه ری (ئیمان) ل دهف خودانیت سوننه تی ئانکو گوتن و کریارا ب دلی یه، و گوتن ب ئەزمانی، و کارکرن ب هه می ئەندامیت له شی، و کیم و زیده دبیت، ئانکو هندی تو کارین باش بکه ی و گوهدارییا خودی بکه ی دی ئیمانا ته زیده تر بیت، و هندی تو کارین خراب بکه ی و گونه ها بکه ی دی ئیمانا ته کیمتر بیت.

* باوه ییا ب دلی: ئەوه کو مروف ب دل و عهقل باوه ری بینیت و خودی و پیغه مبه ران (عليهم السلام) و ئیسلامی ب دروستی بنیاسیت و هندیکه خودی تعالا یه ئەوه بتنی هیژایی په رستن و هه ر تشته کی ژ دهف خودی بو پیغه مبه ری مه ﷺ هاتی و هه ر تشته کی ئیسلام فه رمانی پی دکه ت و هه ر تشته کی قه دهغه دکه ت ئەفه یه کاری دلی، و هندیکه کارن ب ئنیه تانه و جهی ئنیه تی ژ ی دله.

* گوتنا ب ئەزمانى: ئەوہ كۆ مروڤ دانپېدانى ب ئەزمانى خۆ
بكەت ب وان هەمى راستىيا ئەوېن مروڤى ب عەقل و دلى خۆ
راست و دروست دانان و وەرگرتين.

* كاركرن ب ئەندامېن لەشى: ئەوہ كۆ ئەو باوەرىيا ب دلى خۆ
باوەرى پى ئىناى و ب ئەزمانى خۆ دانپېدان پىكرى دڤىت ب
لەشى خۆ و ئەندامىت خۆ جىبه جى بكەت و كار پى بكەت و ب
سەلمىنىت وەكى: كرنا نڤىژا، و كا چاوا مە باوەرى د دلى خۆدا
پى ئىنايه و مە ب ئەزمانى گوتيه كۆ نڤىژ فەرزە، ئها وەسا دڤىت
ئەم وى نڤىژى بكەين، ئەوژى ب ئەندامىت لەشى خۆ ب
سەلمىنين و هەمى عىبادەتتېن دى ژى ب ڤى شىوہى، لەورا
مادەم ئيمان ب ڤى شىوہىيە مەعنايى كىم و زىدە دبىت چنكو
هەندىكە مروڤە ب دلى دان پېدانا د گوهورىت.

بو نمونە: راست دەرئىخستنا هەندەك تىشتا وەك (دیتنا خودى)
ئەڤە تىشتەكە مە ب چاڤ نە دىتییە بەلى مە باوەرى يا پى هەى
د دلى خودا كۆ ئەهلى بەحشتى دى خودايى خۆ بىنن.

هەر وهکی د قورئانی دا هاتی دهمی ئیبراهیم (علیه السلام)
دبیژیت: ﴿رَبِّ اَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ ۗ قَالَ اَوَلَمْ تُؤْمِن ۗ قَالَ بَلٰی
وَلٰكِن لَّيُظْمِنَنَّ قَلْبِي ۗ﴾ [البقرة: ۲۶۰]

ئانکو: (تو - ئەه ی موحه مەد - بەحسێ داخوازا ئیبراهیمی بکه
دهمی وی ژ خودایی خۆ خواستی کو نیشا وی بدهت کانی چاوا
ئەو مرییان ساخ دکەت، ئینا خودی گۆتی: ئەری ما ته باوهری
نەئینایه؟ وی گۆت: بەلی، بەس ئەز وی چەندی داخواز دکەم دا
باوهرییا من پتر لی بیّت)

قێجا ب قی شیوهی ئیمان د دلی دا کیم و زیده دبیت، و هەر
کەسەکی عیبادهتا ب شیوهیهکی راست و دروست ئەنجام بدهت
ئیمانا وی زیدهتره ژ کەسەکی هەر وی عیبادهتی بکەت بەلی ب
شیوهیهکی نه دروست و کیمترخه مییی تیدا بکەت، و هەر ب
کریار ژی هندی مروف ب لەشی خۆ عەمەلی زیدهتر بکەت
بیگومان ئیمانا مروفی زیدهتره ژ وی کەسێ کیمتر عەمەلی
بکەت .

و به لگه د قورئانی و سوننه تی دا د زورن ل سهر زیده بوون و کیم
بوونا ئیمانئ،

خودایی مه زن د بیژیت: ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ
الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيْمَانِهِمْ﴾ [الفتح: ٤]

ئانکو: (ئه وه یئ ل پوژا (حوده ییبی) رحه تی و ته نا هی ها قییبی
دلین خودان باوهران، و باوهری تیدا موکم کری؛ دا باوهریبا وان ب
خودی و دویکه فتنا وان بو پیغه مبهری زیده تر لی بیت).

و د حه دیسه کا سه حیج دا پیغه مبهر ﷺ د بیژیت: "ئیمان هه فتی
و تشتهک به شه بلندترینا وئ گوتنا (لا إله الا الله) ه و کیمترینا
وئ لادانا نه خوشی یه ل سهر ریکی" (1).

و گه له ک زاناییت خودانیت سوننه تی و جه ماعه تی دهر باره ی
ئیمانئ یا گوتی کو ئیمان پیکهاتیه ژ گوتن و کریارا، ژ وان ژی :

(1) صحیح البخاری (9)، و مسلم (35)

ئىمامى بوخارى دىيىت: (ئەزىي گەشتىمە زىدەتر ژ ھزار زانايان ل باژىران من ئىك نە دىتتە كۆ بوچوونا وان يا جياواز بيت و ھەمىيان دگوت ئيمان گوتن و كرىارە)⁽¹⁾.

ئبن تەيمىيە دىيىت: (ھەمى سەلەف د ئىك دەنگن كۆ ئيمان گوتن و كرىارە زىدە دىتتە و كىم دىتتە)⁽²⁾.

ھەر ۋەكى پرسىيار ژ ئىمامى ئەھمەد ھاتە كرن دەر بارەى قەومەكى دىيىن تە ۋە ككولا مە ل سەر خودى يە و چ عەمەلى پى ناكەن ئىنا ئىمامى گوت ئە و بىدە چىنە.

ئىجا بلا تە ۋە ككولا مە ل سەر خودى بيت و ب ھەمى عەقل و دل و ئەزمان و لەشى خۆ پەرستنا خودى بگەين.

---

(1) اعتقاد أهل السنة للالكائى ۳۲۰

(2) مجموع الفتاوى ۷ / ۶۷۲

[۲- وَالْقُرْآنُ كَلَامُ اللَّهِ غَيْرَ مَخْلُوقٍ بِجَمِيعِ جِهَاتِهِ.]

و قورئان ئاخفتنا خودی یه و نه چیکرییه ب هه می لایین خو
قه.

هندیکه قورئانه ئاخفتنا خودی یه جبریلی (علیه السلام) یا ژ
خودی تعالا گوھلی بووی و یا ئینایه خوار بو پیغه مبهری مه
موحه ممدی سلاف لی بن هه ر وه کی خودی دبیتیت: (نَزَلَ بِهِ
الرُّوحُ الْأَمِينُ ● عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ) [الشعراء: ۱۹۳-]

[۱۹۴]

رامان: (جبریلی ده سپاک وئهمین ئه و یا ئینایه خوارئ. ووی ئه و
بو ته -ئهی موحه ممد- یا خواندی هه تا ته د دلی خو دا
ژبه رکری و تو تی گه هشتی؛ دا تو ببییه ژ پیغه مبهریین خودی یین
ملله تین خو ژ عه زابا خودی دترسینن).

و ئه قه بیروباوهرین ئه هلی سوننه تی و جه ماعه تی نه کو هندیکه
قورئانه ئاخفتنا خودی تعالایه یا هاتیه خوار ب ریکا جبریلی
(علیه السلام) به لی ده سته کهک ژ سه رداچوو یا د گوتن قورئان نه
ئاخفتنا خودی یه به لکو چیکرییه (مخلوقه) وهک ئه شعری و
موعته زیله، و ل سه ر ده می ئیمام ئه حمه دی ئه ف ده سته که

دمرکه قتن و گوتن قورئان چیکرییه بهلی هر دهه کی ئیمام
ئه حمده لبهر سینگی وان د راوستییا و دگوت قورئان ئاخفتنا
خودی یه و نه یا چیکرییه هر چهنده ل وی سهرده می ئیمام
گهلهک ئه شکه نجه دان و گهلهک زوری لی هاته کرن کو ئه و بیژیت
قورئان چیکرییه بهلی وی لبهر ئه شکه نجه دانی هر دگوت ئه و
ئاخفتنا خودی یه و ژ وی ئاخفتی لیقه نه بوو و صبر ل سهر
وان نه خوشیا کیشا، هندهک ژ سهله فان دگوتن خودی ئیسلام
ب دوو که سان یا عه زیر کری، یی ئیک کی ئه بو به کر بوو ل ده می
خه لک مورته د بووین، یی دووی ئیمامی ئه حمده ل ده می ئه و
فیتنه بسهردا هاتی و گوتین قورئان مه خلوقه و نه ئاخفتنا
خودی یه.

ههروه سا د ئایه ته کا دی دا خودی تعالا دبیزیت: ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ
الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ﴾ [التوبة: ۶]

رامان: (وئه گهر یهک ژ وان بوت په ریسین خوین ومالی وان
هاتییه هه لاکرن داخوازر کول سهر به ختی ته بت تو -ئه می
موحه ممه د- به ختی خو بدی، هه تا وی گوهل قورئانی بیت و
ب باوه رییی ئاگه هدار بت، پاشی تو وی ب سلامه تی هه گه رینه

وی جھئی ٺہو ڙئی ھاتی؛ دا وی چو ھیجھت نہمینن؛ ٺہڻہ ڙ بہر
ھندی یہ چونکی ھندی کافرن مللہ تہ کی نہ زانن ب راستیین
ٺیسلامی، ودا بہ لکی ٺہو ٺیسلامی ھلبڙیرن ٺہگہر وان ب
دورستی ٺہو ناسی).

ھہر وھسا خودی تعالا جیاوازی یا کری دناقبہرا دروستکرنی و
فہرمانی دا (خلق و أمر) ٺہڻہ ڙی دوو سیفہ تن بؤ خودی دزفرن
(الخلق) دروستکہر کاری وییہ و (الامر) بریاردانا وییہ.

ٺیمام ٺہحمہد زیدہتر بو مہ رون دکہت ل سہر ٺاخذتنا
موعتہ زیلیان دہمی دبیزن قورئان مہ خلوقہ دبیزیت: خودی
تعالا دبیزیت (أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ) ٺانکو: دروستکرن و فہرمان
دہریخستن یا وی بتنی یہ.

ٺہو دہستہ کیں ل دوور ٺاخذتنا خودی ٺہڻہ:

-خودانیت سوننہ تی و جہماعہ تی: دبیزن قورئان ٺاخذتنا
خودی یہ و نہ دروستکرییہ ب ھمی شیواز و ریکا.

-موعتہ زیلہ: دبیزن قورئان چیکرییہ (مہ خلوقہ).

-ئەشعەرى: دېيىژن ھىندىكە ئاخقتنا خودى يە بتنى رامانە و ھىندىكە پىتن و ئاخقتنە ئەقە ھەردوو نە ئاخقتنا خودى نە.

ئىمام ئەحمەد و غەيرى وى دېيىژن ھەر كەسى بېيىت قورئان مەخلوقە ئەو كافەر⁽¹⁾.

[۳- وَالْقَدْرُ خَيْرُهُ وَشَرُّهُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.]

و قەدەر خىرا وى و باشىيا وى ژ دەف خودايى مەزنە.

قەدەر ئىكە ژ ئەركانىت ئىمانى (پروكنەكى ئىمانى) يە، بخىر و شەرىن خوڧە ژ دەف خودى يە دقئىت مە باوهرى ھەبىت كۆ ھەر تىشتەكى بەھىتە پىكا مە چ باشى بيت يان خرابى ئەو قەدەرا مروقىيە و خودى پى زانايە ب وان تىشتىن دى چىين يان چىدبن ھەمى ل دەف وى يا ئاشكەرايە و ھەمى يا نقىسىيە دناڧ لەوحى پاراستى (لوح المحفوظ) دا، ب پىنجى ھزار سالان بەرى ەرد و ەسمان بەھىنە دروستكرن،

ل سەر مروقى فەرە باوهرىي ب دوو تىشتا بينىت:

---

(1) الاجري في الشريعة (۱/۵۰۸/۱۷۶)

يا ئيکي: ئهوه خودي تعالا دروستکهری هه می تشتایه، و چ تشت د گهردونی دا روینادهن ئیلا ب هه ز و ئیراده و شیانیت خودی بن، و خودی دزانیت کا دی چ چیبیت و ئەف تشته هه می د پهرتوکهکی دا نفیسییه ب پینجی هزار سالا ژبهری عهرد و عهسمانا دروست بکهت کا چاوا ئەف تشته ژ پیغه مبهری مه (سلاقین خودی لسه ر بن) هاتی یه فه گوهاستن، و خودایی مه زن یی دادپهرومه و زولم و زورداریی ل کهسی ناکهت خو هندی دندکه کا هویر (مثقال نره) ژ ی بیت، چونکی ئەو یی دهوله مهند و بی مننه ته ژ چیکریی خو و پیدقی ب وان نابیت، و ئەوه قهنجی دگهل وان کرین د هه می کاودانان دا، پا قیجا دی چاوا زولمی ل وان کهت؟

ل سه ر قی بنیاتی گه له ک به لگین قورئانی و سوننه تی ده رباره ی قه ده ری هه نه.

خودایی مه زن دبیژیت: ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر: ۴۹]

رامان: (هه می تشت مه ب پیقان و قه داره ییت دایین).

و گوتنا خودی: ﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [الحديد: ۲۲]

رامان: (چو ئاتاف وموصييه ت نه د عهردى دا ونه د له شين هوه ب خو دا وهكى نساخيي و برسي ونه خوشيبي نائينه سهري هوه -گهلى مروقان- نه گهر د له وحى پاراستى دا نه هاتبته نقيسين بهرى رح بو هوه بينه دان. هندی نهو چهندهيه نهو ل سهر خودى يا ب ساناھييه).

و خودايى مه زن دبيژيت: (وَحَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا) [الفرقان:

[۲

رامان: (وئوه يى هر تشته كى هى ئافراندى، و ب ئافراندنه كا بابه تى هر يه كى بت وى ل دويث حكمه تا خو وبى كيماسى نهو ئافراند).

و بهلگه ژ سوننه تى د حه ديسا سه حيح دا عومهرى كورى خه تابه رازيبوونا خودى لى بيت -گوت: جبريلى (عليه السلام) پرسيار ژ پيغه مبهرى ﷺ كر ده رباره ي ئيمانى گوتى: "ئيمان نهوه تو باوه ريبى ب خودى بينى، و مليا كه تين وى، و كيتا بين وى، و پيغه مبه رين وى، و ب روژا دوماھيى، و ب قه ده رى باشيا وى و شه رى وى"⁽¹⁾

(1) اخرجه مسلم: كتاب الايمان: ۸

پیغمبره ری خودی ﷺ دبیژیت: "خودایی مهزن قده ری
 چیکریان نقیسینه ژبه ری عهد و عسمانا دروست بکته ب
 پینجی هزار سالان و عهرشی وی یی ل سهر ئافی" (1)

یا دووی: ئه وه کو عه بدی هه ز و هه لبژارتن یا هه ی پی تشتا
 دکته یان دهیلت، و پی باوه ریی دئینت و دبیته باومردار و
 کوفریی ژی دکته و دبیته کافر، و گوهداریی ژی پی دکته و
 کاریت نه شهرعی ژی پی دکته، و ل سهر وان کریارا حساب دی
 دگه ل هیته کرن و دی جزایی وی بو هیته دان، و د سهر ئی
 چه ندی را خودایی مهزن دزانیت دی ل سهر چ بیت و دی چ
 هه لبژیریت، و دی چاره نقیسی وی چ بیت

به لی خودایی مهزن زوریی لی ناکته بو کرنا کارین خراب و
 هه لبژارتنا کوفری، به لکو ریک بو ئاشکه را کر، و پیغمبره بوو
 هنارتن و کتیب بوو ئینان خوار و به ری وی دا ریکا راست، و
 هه چیی ب هیلاک بچیت ئه و لسهر نه فساخو ب هیلاک چوویه.

(1) رواه مسلم (۲۶۵۳)

خودايى مه زن دبیژیت: ﴿وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ﴾ [الكهف: ۲۹]

و دبیژت: ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ [الإنسان: ۳]

ئانکو: (هندى ئەمین مه ریکا هیدایه تی و سهرداچوونى و خیر وشه ران بو ئاشکەرا کر؛ دا ئەو ببتە خودان باومره کى شوکردار، یان کافره کى قه نجى قه شیر). .

گوئنا خودى: ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾ [الزلزلة: ۷_۸]

ئانکو: (قیجا هه چییى هندى گرانییا میرییه کا بچویک باشى کرین، ئەو ل ئاخره تی خیرا خو دى بینت، وهه چییى هندى گرانییا میرییه کا بچویک خرابى کرین، ئەو ل ئاخره تی جزایى خو دى بینت).

و دبیژت: ﴿وَنُودُوا أَنْ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ [الأعراف: ۴۳]

ئانكو: (و بۆ قەدرگرتن گازی وان هاته كرن: كو ئه و به حه شتا هه
خودى ب په حما خو و ژ بهر وى باوه رى و كارى چاك يى هه وه
كرى دا هه وه وهوين لى كرنه ميرانگر)

و دبىزت: ﴿وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ [السجدة: ١٤]

ئانكو: (وهوين تام بكه نه عه زابا جه هه نه مى يا بى قه برين؛ ژ بهر
وى كوفرا هه وه د دنيايى دا ب خودى دكر وئو و گون هه ين هه وه
دكرن).

خودى تعالا دياركر كو مروف باوه رى د ئينت و كارين چاك
دكه ت ب هه لبزارتن و حه زا خو قيجا دى چيته به حشتى، يان
كوفرى دكه ت و كارين خراب دكه ت ب هه لبزارتن و حه زا خو
قيجا دى چيته جه هه نه مى، و هه ر مروقه ك ژ نه قسا خو و ب
به ريخودانا ده و روبه رين خو دزانيت كو كاروكريارين مه كارين
باش و بين خراب و طاعت و گون هه هه ميبا ئه م ب هه لبزارتن
خو دكه ين، و ئه م هه ست ب چ هه يزا ناكه ين كو خورتى ل مه
بكه ت بوو كرنا فان كريارا، تو دشى ئاخفتنيت نه جوان بىژى و
دروا بكه ي و نه كامى بكه ي، كا چاوا تو دشى به رامبه ر حه مدا
خودى بكه ي و ته سبيحا وى بكه ي و داخازا ژيبرنا گون هه ژ

خودى بکهى و خيرا بدهى و شيرهتا بکهى، و تو دشى بچيه
جهين مژويلاهيبي و باطل و مونکهرى کا چهوا تو دشى بچيه
مزگفت و جهين خير و طاعهتى، ئها هوسانه مروف دشيت ب
دهستى خو قوتانى بکهت و دزيبا بکهت و گوتنا نه حهق بيژيت و
خيانهتى بکهت، بهرامبر دشيت هاريکاريا بين پيدشى بکهت، و
خيرا پيشکيش کهت ب دهستى خو، قيچا هر مروقهك دى
هندهك ژ فان کارا کهن و ههست ب زوريى و شکاندى و ب سه
زال بوونى ل سهر خو ناکهت، بهلکو ب ههلبزارتن و حهزا خو
کارا دکهت، و پاشى دى حساب ژبهر وان کارا دگهل هيتهکرن
ئهگهر کارين خيرى بن دى پاداشتى و مرگريت و ئهگهر کارين
خراب بن دى سزاي و مرگريت .

و ئه و تشتى خودى نقيسى و تهقدير كرى بهنده چ ژى نزانيت،
و نه دروسته ئه و پشت بهستنى ل سهر بکهت يان بوو خو بکهته
هيجهت، کا چاوا نه دروسته بهرهنگارى خودايى خوببيت
بيژيت بوچى ته ئه که کره ژ ئه هلى شهقاوهتى و يى دى ته که
ئه هلى سه عادهتى، هندیکه خودايى مهزنه چ زوردارى ل يى
ئه هلى شهقاوهتى نه کريه بهلکو دهرهت و شيان و ههلبزارتن
دابوونى، و پيغه مبهر بو هنارتن، دگهل پيغه مبهرا پهرتوک بو

ئىنان خار و بىرا وى د ئىنا و هشياردكر ب چند جورين
 بيرئينهرا وهكى موسييهت و بهلايا دا توبه بكهت بو خودى و دا
 خودى ژى قه بيل كهت، ئەقجا ئەگەر رېكا سەردابرنى گرت و
 دويڤ رېكا جينايه تكارا چوو ئەو زيانى ل كهسى ناكهت ژبلى
 نهفسا خو و ئەوه نهفسا خو ب هيلاك دبهت، وهكى خودى تعالا
 دبيژيت:

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا. وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾ [الشمس: ۹-۱۰]

ئانكو: (ب راستى ئەو ب سەرکهفت يى نهفسا خو پاڤر كربت و
 ب خيى ب خودان كربت. وئەوى زيان كر يى نهفسا خو د بن
 گونهان را قەشارت بت).

و دبيژيت: ﴿وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ﴾ [آل عمران:
 ۱۱۷]

ئانكو: (وخودى ب وى چندى زوردارى ل وان نهكريبه، بهلكى
 وان ب كوفر ونه گوهداريا خو زوردارى ل خو دكر).

و دبیژیت: (أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ
وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ أَتَتْهُم رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) [التوبة: ٧٠]

ئانكو: (ئەرى ما بەحسێ مللەتێن بۆرى بۆ فان دوروییان
نەهاتییه کرن: مللەتێ نووخی وئویجاخا عادى وئویجاخا
ئەموودى و مللەتێ ئیبراھیمی و خودانی (مەدیەن) و مللەتێ
لووطى دەمى پێغەمبەر ب وەحییى وئایەتێن خودى بۆ وان
هاتین ووان ئەو دەرەوین دەریخستین؟ قیجا خودى عەزابا خو
دارپیتییه سەر وان هەمیان؛ ژ بەر کارى وان یی خراب، قیجا
نەبوویە کو خودى زۆرداریی ل وان بکەت، بەلى یین زۆردارى ل
خۆ کرین ئەو بوون دەمى وان باوەرى نەئینای).

* هندیکه قەدەرە چوار مەرتەبە:

۱_ العلم (زانین): ئانکو تە باوەرى هەبیت خودایى مەزن زانین
یا هەى ب هەر تشتەکی چیبیت و یی ئامادە و یی کو دى ل
داهاتووی چیبیت هەمى ژى حەز و زانینا وى ل سەر هەیه.

۲_ الكتابة (نقیسین): ئانکو تە باوەرى هەبیت هەمى تشت ل
دەف خودى د نقیسینە و دناڤ لەوحى پاراستى دا و چ تشت ل

به‌ر وی به‌رزه نابیت ژ رزق و ئه‌جه‌ل و خوشی و نه‌خوشی و
 هه‌ژاری و زه‌نگینی و سه‌ر بلندی و سه‌ر نزمی و ژیان و مرن
 زیره‌کی و ته‌مبه‌لی...

هه‌ر وه‌کی خودی تعالا دبیزیت: (أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي
 السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ) [الحج:
 ۱۷۰]

ئانکو: (ئه‌ری ما ته نه‌زانیه -ئه‌ی موحه‌مه‌د- کو هندی
 خودی‌یه هه‌ر تشته‌کی ل عه‌سمانی و عه‌ردی هه‌ی باش دزانت و
 د له‌وحی پاراستی دا نفیسییه؟ هندی ئه‌و زانینه کاره‌کی ب
 سانا‌هیه‌ل سه‌ر وی خودایی یی چو تشت وی بیزار نه‌که‌ت).

د ئایه‌ته‌کادی دا دبیزیت: (مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي
 أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ)
 [الحديد: ۲۲]

ئانکو: (چو ئاتاف و موصبیه‌ت نه‌د عه‌ردی دا ونه‌د له‌شین هه‌وه
 ب خو‌دا وه‌کی نساخییی و برسی و نه‌خوشییی نائیینه سه‌ری
 هه‌وه -گه‌لی مرو‌فان- ئه‌گه‌ر د له‌وحی پاراستی دا نه‌هاتب‌نه
 نفیسین به‌ری رح بو‌ه‌وه بی‌نه‌دان).

هندي ٺه و چهندهيه ٺهول سهر خودي يا ب ساناهيهيه.

۳_ الارادة و المشيئة (ٺيراده و حزا خودي): ٺانكو ته باوهري ههبيت كو خودي حهز و ٺيراده يا هه ل سهر ههمي وان تشتا يين كو دهينه پرويدان و ٺهوين هاتينه پرويدان و چ تشت د قي كهوني (گهردووني) دا ناهينه پرويدان ٺيللا حهزا خودي ل سهر ههيه.

* ٺيراده دوو جورن:

۱- ٺيرادا كهوني: ٺهوه كو هندهك تشت د مولكي خودي دا دهينه پرويدان ژ خرابي و كوفري كو خودي تعالا پي رازي نينه بهلي دهينه پرويدان ب ٺيرادا كهوني، ٺانكو خودي حهز يا ل سهر ههمي بهلي نه قيت و كه رب زي ٺه دبن.

۲- ٺيرادا شهرعي: ٺهوه كو گوهداري و په رستنا خودي تعالا ژ وان تشتا يين دهينه پرويدان و خودي پي رازي يه.

۴_ الخلق واليجاد (دروستكرن و پهيدا كرن): ته باوهري ههبيت كو ٺه و تشتين دهينه پرويدان خودي تعالا بيت دروستكرين، ههمي بوونه وهر و پرويدان ب حوكم و ته قديرا خو بيت دروستكرين.

هر وهكى خودى دبیژیت: (اللَّهُ خَلِقُ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
وَكِيلٌ) [الزمر: ۶۲]

ئانكو: (خودى يه ئافراندهرى هه مى تشتان، وئوه خودانى وان
يى وان ب رېقه دبهت، وئوه هه مى ل بن دهستى وینه، وئوه ل
سه ر هه ر تشته كى وه كيله).

قېجا دهسته كهك ژ سهرداچوويا ئينكارا قهدهرى دكه ن ئه و ژى
(قهدهرى) سنه و قهدهرى دبنه دوو بهش:

۱- قهدهرى: ئه ون يېن نه فيا (ئينكارا) شيانا خودى تعالا كرين و
دبيژن هندی بهنده يه ئه و بخۆ كارين خو دروست دكه ت و نه كۆ
خودى تعالا دروست دكه ت و ئه و ئينكارا شيانیت خودى تعالا
دكه ن ژبه ر كۆ چ تشت ژ بن هه ز و شيانیت خودى نا دمر كه قن.

۲- قهدهرى يېن جهبرى: دبيژن هنديكه عه بده د كرنا كار و
كرياران دا يى نه چاره و چ هه ز و شيان نينن و چ هه لبژارتن نينن
خۆ پى ژ گونه هى دوير بكه ت، ئانكو خودى تعالا ب زۆرى كارى
پى دكه ته كرن (والعياذ بالله).

قهدهرى جهبرى ژى دابهش دبن بوو دوو بهشا:

-گروپى ئيکى مشرکن: ئهون دهمى تاوانهکى دکهن دبيژن ئه م ب قهدهرى قى تاوانى دکهن و چ ل سهر مه نيئه.

و ئحتياج کرن ب قهدهرى پشتى تهمام بوونا کارى تهوبه دروسته و ئهقه بوچوونا ئههلى سوننهتى يه.

ههر وهکى مشرکا گوتى: ﴿سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاءُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّى ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ﴾ [الأنعام: ١٤٨]

ئانكو: (ئهوین بوتپهريسى كرى دى بيژن: ئهگهر خودى قيابا ئه م وبابين مه بوتپهريسيى نهكهين وتشتهكى بىي وى حهرام نهكهين مه وه نهكر، خودى بهرسقا وان ددهت كو ئهقه مهسهلهكه كافرین بهرى وان ژى هل دئىخست، وگازييا بيغه مبهرين خو پى رهو دهر دئىخست، وئهل سهر قى چه ندى دبهردهوام بوون، ههتا عهزبا خودى ب سهر وان دا هاتى. تو بيژه وان: ئهرى تشتهك ژ زانينا دورست ل نك ههوه ههيه هوين بو مه ئاشكهرا بكهن ل دور حهرامكرنا ههوه بو فان حهيوان

وچاندیبیان، وگوتنا ههوه کو خودی کوفر بو ههوه یا قیای، ویی پی ژ ههوه رازی بووی؟ هندی هوینن د مهسه لا قی دینی دا هه ما ب تنی هوینن دویکهفتنا هزر وتهخمینان دکهن، وهه ما هوینن درهوان دکهن).

-گروپی دووی ئیلیسینه: دبیزن خودی تعالا قهدهرا هه می تشتی یی نقیسی و چ ههز بکهت دهیته پرویدان بهلی دبیزن کو خودی تعالا زالمه و زولمی ل عه بدها دکهت ژ بهر کو ب زوری وان کارا پی د دهته کرن (والعیاذ بالله).

ئانکو ب گشتی قهدهری سی جورن:

-مه جوسی: دبیزن خودی تعالا قهدهرا هه می تشتا یی نقیسی ئیلا کارین بندهی نه بن، کارین وی خودی دیار نه کرینه به لکو بنده ب خو کارین خو دروست دکهت و نه نجام د دهت ژ باشی و خرابییا ژ بهر هندی دبیزنی مه جوسی، چونکی هزریت وان وهکی ییت مه جوسیان بوون ده می د گوتین دوو خودا ییت ههین خودایی باشی پونا هییه، و خودایی خرابی تاریاتییه، و قهدهر ژی نه دوو خودانه به لکو هه ر بندهیه ک بخو کاری خو دروست دکهت و خودی شیان ل سه ر نینه مه عنا نه و ب خو خالقن و نه هه کوفره ب خودی و کوفرا وان گهلهک ژ یا مه جوسیا ب ترس

تره ئەگەر بېژن ھەر بەندەك بخۆ كارى خۆ دروست دكەت وەك
چاوا خودى دروستكەرە ئانكو ھەر كەسەك خالقه (والعیاذ
بالله).

* **موشرك:** شەریعەتى ب درەو دەرديئىخن و دبېژن مروف
مەجبوورە ل سەر وان كارین دكەت و یى مەجبوور كریبە، و
ھەمى تشتەك قەدەرە مەملانئى دگەل شەرعى دكەن ب قەدەرى،
بۆ نموونە خودى تعالا فەرمان یا كرى ب نقيژئى بەلى توو
ئەنجام نادەى ئەوا تووى دگەل قەدەرى و تە چ گونەھا خۆ نینە،
راستە خودى فەرمان یال تە كرى بەلى توو ناكەى ئەو ھینگى ئەو
قەدەرا تەبە و توو نەچارى، ئەمرى خودى تعالا ب درەو
دەردیئىخن ب تیگەھشتەنەكا خەلەت ژ قەدەرى، ژبەر ھندى
دبېژنى موشرك چنكو ئحتیجاجى دكەن ب گونەھا و دەمى
كوفرى دكەن دبېژن خودى فەرمان یال مە كرى ئەم پەرستنا وى
بكەین بەلى ئەگەر ئەم نە پەریسین ئەو قەدەرا خودى یە،
خودى تعالا دبېژیت: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا
مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ
كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾
[النحل: ۳۵]

ئانكو: (بووتپهريسان گوت: ئەگەر خودى حەزكربا ئەم پەرستنا
وى ب تنى بكهين مه پەرستنا يهكى دى ژبلى وى نه دكر، نه مه
ونه بابين مه ژى بهرى مه، وتشتهكى وى حەرام نه كرى مه
حەرام نه دكر، هيجه ته كا وهكى قى يا پويچ كافرین بهرى ژى بو
خو دگرت، وئەو ددره وينن؛ چونكى خودى فەرمان ل وان كربوو
وهيز وشيان دابوو وان كو ئەو وى تىشتى بكهين خودى
فەرمان پى ل وان كرى، قىجا قهزا وقه دەر قهت بو وان نابته
هيجهت پىشتى كو پيغه مبهران ئەو ترساندين، وهما ژبلى
گهاندا ئاشكەرا تىشتهك ل سەر وان پيغه مبهريين ئەو ترساندين
نينه

* ئيبليسى: شىخ و مهزنى وان ئيبليسه، ئيمان ب شەرع و
قه دهرى هه نه، ئەقە ديبژن خودى تعالا فەرمانى ب تىشتهكى
دكهت بهلى قه دەر پيچه وانەى وى تىشتى يى نقيسى، رهخنى ل
خودى تعالا دگرن، هەر وهكى دەمى خودى تعالا فەرمان ل
مه لائىكه تا كرى بچنه سوجدى بو ئادەمى ئيبليسى خو نه رازى
كر و ره تکر و گوتى ئەز ژ ئاگرى هاتيمه چيكرن و ئەو ژ ئاخى و
ئەز ژ وى باشترم، و ئەقە ئيکه م رهخنه بوو ل خودى گرتى و
ئيکه م كهس بوو قياسه كا خه لهت دا بهرامبهرى خودى تعالا،

قِيَجَا قَان باوهرى ب ئه مر و نه هى و علم و نقيسين و قهدهرى
ههيه بهلى دبېژن ئه مرى خودى قهدهرى پويچ دکهت يان ژى
قهدهرا خودى ئه مرى وى پويچ دکهت ته عنال خودايى مهزن
ددهن (والعيان بالله).

* باوهرييا ب قهدهرى چه ند بهرهمين مهزن بيت ههين:

* پشت بهستن ب خودى ل ده مى ئه نجام دانا هر هوکاره كى.

* مروف سه رسام (موعجب) نه بيت ب خو ل ده مى مه به سته كا
مروقى بجه بهيت چونكى ئه و نيعمه ته كا خودى يه و دقيت
سوپاسيا خودى ل سهر بكهى دا ئه و نيعمه ته خودى ژ بيراهه
نه بهت.

* مروف ئارام بيت و رازى بيت ب وى يا ژ موقهدهرى دهيتته
سه رى مروقى چونكى نه خوشى ژى هر ژ دهف خودى يه وهكى
نساخى و مرن و موصيبتين دى هر وهكى ده مى خوشيهك و
له شهكى ساخلم و خوشيا دونيايى خودى ده ته مروقى و
مروف يى پى رازى، ئها وه سال سهر نه ساخى و موصيبت و
نه دانا خودى ژى دقيت يى رازى بيت كو ئه و ژى قهدهرا مروقييه
و همدا خودى ل سهر بهيتته كرن.

۴- وَخَيْرٌ هَذِهِ الْأُمَّةِ بَعْدَ نَبِيِّهَا عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ: أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ، ثُمَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، ثُمَّ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ، ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ].

باشترین که سین فی ئوممه تی پشتی پیغهمبه ری ﷺ: ئه بو به کر صدیقه، و پاشی عومه ری کوری خه طابی، و پاشی عوثمانی کوری عه فانی، و پاشی عه لیی کوری ئه بی طالبی یه (پازی بوونا خودی ل وان بیت)، ئه ون خه لیفین ل سهر ریکا راست و هیدایه تی.

ئو هه قالین پیغهمبه ری ﷺ بوون، واجبه ل سهر مه هه می موسلمانان ئه م فه زلی وان بزانی و ئاخفتنا کریت نه بیژینه چ هه قالین پیغهمبه ری ﷺ و ده می ناقی وان ل ده ف مه ده یته گوتن ئه م ره حمه تی بوو وان بیژین، ئه ون چاکین فی ئوممه تی، ئه ون یین گوھ ل قورئانی بووین و شاهده ی داین ل سهر هاتنه خوارا وی، و دین به لاف کرین و جیهاد د ریکا خودی دا کرین و قورئان و سوننه ت بوو مه فه گوهاستین هه تا روزا دوماهیکی ژ دونیایی بیّت وه کی وان دووباره نابن ئه ون یین کو پیغهمبه ری ﷺ مه دحیت وان کرین.

-أبو بكر الصديق: نافيّ وى يى دروست (عبد الكعبه) بوو پشتى
موسلمان بووى كره (عبدالله) و ناهه كى دى ژى هه بوو نه و ژى
(عه تيق) بوو ئانكو (يى جوان و يى ئازاكرى) و ب ناسناقى
(الصديق) ئانكو راستگو دهيتته نياسين ژبه ركۆ هه ر تشتى وى ژ
پيغه مبهرى ﷺ گوهلئ ببا دا ئيكسه ر بيژيت توو راست دبيژى
له ورا پيغه مبهرى ﷺ ئەف ناهه دانا سه ر،

زه لامى ئيكي د ئوممه تى دا پشتى پيغه مبهرى ﷺ نه و زه لامه بوو
ئه گه ر باوه ريبا وى و يا ئوممه تى هه ميبى دگه ل ئيك بهيتته
كيشان باوه ريبا وى دى يا ئوممه تى هه لكيشيت.

* فه زلى ئە بو به كرى (رازى بوونا خودى لى بيت) د فه رموودين
پيغه مبهرى دا ﷺ:

ژ كيسى ئە بى عوئمانى دبيژيت: عه مرى كورئ عاصى -خودى
ژئ رازى بيت- ده نگو باس دانه من كو پيغه مبهرى ﷺ هه نارتيه بو
سوپايئ (ذات السلاسل)، ئە ز هاتمه ده ف و من گو تئ: كى
خوشتقيترين كه سه لده ف ته؟ وى گو ت: عايشا، من گو تئ ژ

زهلامان؟ وی گوت: بابی عائیشایی (ئه بو به کر)، من گوتی پاشی کی؟ گوت عومەر و چه ند زهلامه کین دی هه ژمارتن⁽¹⁾.

-عومهری کورئ خه طابی: ناڤی وی د جاهلیه تی و ئیسلامی دا (عومەر) بوو، به لی پیغه مبهری ﷺ ناسناڤی (أبو الحفص) بابی حه فصی دانا سهر، (حفص) ئانکول نک عه ره با ناڤه که ژ ناڤین شییری، و ههر وه سا ناسناڤی (الفاروق) ژی دانا بوو سهر، ئانکو ئه وه بی حه قی و نه حه قی ژیک جودا کری.

* فه زلی عومهری (رازی بوونا خودی لی بیت) د فهرموودی پیغه مبهری دا ﷺ:

ژ کیسی عائیشایی -رازی بوونا خودی لی بیت- د بیژیت: پیغه مبهری خودی ﷺ گوت: "ئوممه تین بهری هه وه د هوسا بوون که سین بههرمه ند هه بوون، ئه گه ر ئیک ژ ئوممه تا من هه بیت دی عومهر بیت"⁽²⁾.

* عوتمانئ کورئ عه فانی: ناڤی وی د جاهلیه تی و ئیسلامی دا ههر عوتمان بوو، و دبیزن ناسناڤی (ذو النورین) ل سهر هاتییه

(1) بخاری / فضائل الصحابة / (٣٤٦٢)

(2) بخاری / فضائل الصحابة / (٣٤٨٦)

دانان ژبهړ کۆ دووجارا یی بویه زاقایی پیغه مبهری ﷺ، و ئه و
زه لاما یی مه لائیکه تا شهرم ژئی دکری.

* فه زلی عوثماني کورئ عه فانی (پازی بوونا خودی لی بیت) د
فهرموودین پیغه مبهری دا ﷺ: ژ کیسی عائیشایی - پازی بوونا
خودی لی بیت - دبیزیت: "پیغه مبهر ﷺ د مالی دا یی دریزکری
بوو و هردوو رانیت خو دهریخست بوون، ئه بوو به کری موله ت
خاست و وی موله ت دایی و ل سهر وی حالی ما، ئه بو به کری
گفتوگو دگهل کر، پشتی وی عومه ری موله ت خاست و ریک دا
وی ژی و هه ر ل سهر وی شیوه ی ما، و گفتوگو دگهل وی ژی کر،
پاشی عوثمان هات و موله ت خاست پیغه مبهر ﷺ روینشت و
جلکین خوو ب ریک و پیک کرن، موحه ممدی کورئ حرمله ی
دبیزیت: ئه ز نابیزم ئه فه هه می د ئیک پروژ دا بوون، عوثمان هاته
ژوور و دگهل ئاخفت و پاشی دمرکه ت، عائیشایی گوت: ئه بو
به کر هات توو نه رابووی و پاشی عومه ر هات و توو نه رابووی، و
پاشی عوثمان هات و توو روینشتی و ته جلکین خو ب ریک و
پیک کرن، گوتی: "ئه ری ما ئه ز شهرم نه که م ژ که سه کی کۆ
مه لائیکه ت شهرم ژئی دکهن؟! " (1).

---

(1) صحیح مسلم (۲۴۰۱)

-عەلیی کورئ ئەبو طالبی: ناڤی وی هەر عەلی بوو پسمامی
پێغه مبهری ﷺ و زاڤایی وی بوو، دهیتته هژمارتن ئیکه م کهس ژ
زاروک و گه نجان موسلمان بووی، شه هیدی بابی ههردوو
شه هیدا (حه سه ن و حسین) ، زه لامه کئی چاڤ نه ترس بوو
قه درئ وی ل دهف پێغه مبهری گه له ک بوو.

* فه زلی عەلیی کورئ ئەبو طالبی -رازی بوونا خودئ لی بیت-
د فه رموودین پێغه مبهری دا ﷺ: ژ کیسی سه عدئ کورئ ئەبی
وه قاصی -رازی بوونا خودئ لی بیت- گوت: ده مئ پێغه مبهر ﷺ
چوو یه شه ری (ته بوکئ) عەلی کره جیگری خۆ ل مه دینی، وی
گوت ئەه ی پێغه مبه ری خودئ توو من دهیلی دگه ل ژن و زاروکان؟
گوتئ: ئەری تۆ رازی نابی بوو من وه کی هارونی بی بوو
موسای؟ و ل پشتی من چ پێغه مبه ری دئ ناهین.

(بو پتر نیاسینا ڤان خه لفا په رتوکا دگه ل سه حابیین
پێغه مبه ری ﷺ یا ماموستا ته حسین دوسکی بخوینه)

[٤- وَأَنَّ الْعَشْرَةَ الَّذِينَ سَمَّاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَشَهِدَ لَهُمْ بِالْجَنَّةِ؛ وَنَشَهِدُ عَلَى مَا شَهِدَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ، وَقَوْلُهُ الْحَقُّ].

و ئەو دەه کە سین پێغه مبه‌ری ﷺ ناڤی وان ئینای و شاهده‌ی ل سهر دای بۆ به‌هشتی، شاهده‌یی بۆ ده‌ین ل سهر هندی کۆ شاهده‌یی یا بوو هاتیه‌دان ژ لای پێغه مبه‌ری ﷺ قه و ئاخفتنا وی یا حه‌قه.

د حه‌دیسین دروست دا هاتیه کۆ پێغه مبه‌ری ﷺ مزگینیا به‌هشتی بوو ده‌هه‌قالین خۆ یا دای.

ژ کیسی عه‌بدولره‌حمانی کورێ عه‌وفی - رازی بوونا خودی لی بیت - گوت: پێغه مبه‌ری ﷺ گوت: (ئه‌بو به‌کر بۆ به‌هشتی یه، و عومه‌ر بۆ به‌هشتی یه، و عوثمان بۆ به‌هشتی یه، و عه‌لی بۆ به‌هشتی یه، و طه‌لحه بۆ به‌هشتی یه، و زوبه‌یر بۆ به‌هشتی یه، عه‌بدولره‌حمانی کورێ عه‌وفی بۆ به‌هشتی یه، و سه‌عدی کورێ

ئەبى وهقاسى بۆ بەهشتى يە، سەئىدى كورى زەيدى بۆ
بەهشتى يە، ئەبوو عوبەيدە كورى جەراحي بۆ بەهشتى يە⁽¹⁾

**[۵- وَالتَّرْحُمُ عَلَىٰ جَمِيعِ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ وَالْكَفُّ عَمَّا شَجَرَ
بَيْنَهُمْ].**

و رەحمەت دان ل سەر ھەمى ھەقالىن پىغەمبەرى ﷺ و دەست
گرتن و بىدەنگ بوون ل سەر وان تىشتان ئەوین دناقبەرا وان دا
رویداين.

ھەر دەمى ناھى ئىك ژ ھەقالىن پىغەمبەرى ل دەف مە بەھتە
گوتن دقیت ئەم بىژين (پازى بوونا خودى لى بیت) ئەقەيە
رەحمەت دان، و ھەژىكرنا وان ل دەف مە ھەبیت و بى فەرقى
ھەز ژ ھەميا بکەين و ئاخفتنىت کریت د دەرھەقا وان دا
نەبىژين .

ھەر ھەكى خودى تعالا دبىژیت: ﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ
رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا
غِلًّا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ [الحشر: ۱۰]

(1) اسناد صحيح / و روى الحديث الامام أحمد و أبو داوود وأبن ماجه . رواه الترمذي (۳۷۴۷) و
أحمد (۱۶۷۵) (۱۹۳/۱)

ئانكو: (وئەو خودان باوەرین پشتی ئەنصاری وموہاجرین یەکی هاتین دبیژن: خودایی مە تو گونەھین مە بۆ مە ژێ ببە، وگونەھان بۆ وان برایی مە ژێ ببە بی مە بەری مە باوەری ئینای وچووین، وتو کەرب ونەقیانەکی بۆ یەکی ژ خودان باوەران نەکە د دلین مە دا، خودایی مە ہندی تویی تو ب بەنیین خۆ یی مەرہبانی، وتو ب وان یی دلۆقانکاری). و ئەف ئایەتە دەلیلە کو دقیت موسلمان ب باشی بەحسی پێشییین خۆ بکەت، ودوعایان بۆ وان بکەت، وکو ئەو حەز ژ صەحابیین پیغەمبەری خودی بکەت، و بەحسی وان ب باشی بکەت، و دوعایان بۆ بکەت کو خودی ژ وان رازی ببەت.

و خودی تعالا دبیژیت: ﴿وَالسَّبِقُونَ الْأُولُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ [التوبة: ١٠٠]

ئانكو: (وئەوین بۆ باوەری ئینانی بەری مروشان راکرین، ژ وان مشەختان یین مللەت وئویجاخین خۆ هیلاین وقەستا واری ئیسلامی کری، ووان پشتنەقانی پشتنەقانییا پیغەمبەری دژی

کافران کری، وئەوین ب قەنجی دویکهفتنا وان کری، ئەو ئەون
 یین خودی ژئی پازی بووی ژ بەر گوهدارییا وان بو خودی
 وپیغه مبهری وی، وئەو ژ وی پازی بوون ژ بەر خیرا مەزن یا وی
 دایه، ووی به حەشتین رویار د بن دا دچن بو وان ئاماده کرینه
 ههروهەر ئەو دی تیدا بن، وئەقەیه سەرکهفتنا مەزن. و د قی
 ئایهتی دا مەدح بو صەحابییا ههیه و دەلیلە کو ئەو یین
 باوەرینه؛ له و قەدرگرتنا وان ژ بناخه یین باوەرییە).

[٦- وَأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى عَرْشِهِ بَاطِنٌ مِنْ خَلْقِهِ كَمَا
 وَصَفَ نَفْسَهُ فِي كِتَابِهِ، وَعَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ ﷺ بِأَلَا كَيْفَ،
 أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا، ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ
 الْبَصِيرُ﴾ [الشورى: 11].]

و هندیکه خودی تعالا یه یی ل سەر عەرشی، و یی جودایه ژ
 دروستکرییت خو هەر وهکی وی بخۆ وهسفا خو کری د کیتابا
 خۆدا و ل سەر زمانی پیغه مبهری خو ﷺ بی چاواپی.

خودی تعالا یی ل سەر عەرشی ل سەر هه می عهسمانان هەر
 وهکی خودی دبیژیت: (الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ أَسْتَوِي) (طه: ٥)

ئانكو: (خودايي ره حمان (ئستواء) ل سهر عهرشي كريبه ئانكو:
يى بلند بوويه سهر عهرشي، بلندبوونهكا بابه تي مهزنييا وي
(بت).

خودايي مهزن دئايه ته كا دي دا دبيژيت: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي
خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي
الَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ
بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ [الأعراف: ٥٤]

ئانكو: (هندي خودايي ههويه ئه و خودايه يى عهسمان وعهر د ژ
چونه يى د شهش رۆژان دا ئافراندين، پاشى ئستيووا ل سهر
عهرشي كر، ئانه كو: ل سهر بلند بوو و ب سهر كه فت، بلندبوونهكا
بابه تي مهزنييا وي بت، ئه و شه قى ب سهر رۆژى دا دئينت، هه تا
د ناڤ دا ديچت وروناهييا وي دبه ت، وروژى ب سهر شه قى دا
دئينت قيجا تاربييا وي دبه ت، وهه ر يه ك ژ وان هه رده م ب له ز ب
دويڤ يا دي دا دئيت، وئوه يى رۆژ وهه يف وستير ئافراندين
وئىخستينه بن فه مانا خو وهكى وي دئيت ئه و وان ب
ريقه دبه ت، وئو ژ ئايه تين وي يين مهزنن. نى ئافراندن هه مى

وفهرمان هه می یا وییه، و خودی خودایی هه می چیکرییان یی
پاک و بلند و مه زن بت).

و د ئایه ته کا دی دا دبیزیت: ﴿اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ
تَرَوْنَهَا ثُمَّ أَسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ [الرعد: ۲]

ئانکو: (خودایی پاک و بلند ئه وه یی هر هفت عه سمان ب
شیانا خو و بی ستوین وه کی هوین دبینن بلندکرین، پاشی ئه و ل
سه ر عهرشی بلندبوو (ئستواکر) بلندبوونه کا بابه تی وی بت).

و د ئایه ته کا دی دا دبیزیت: ﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ [الأعلى: ۱]

ئانکو: (تو ناھی خودایی خو یی بلندتر ژ کیماسی و شریکان پاک
بکه).

د ثان هه می به لگین قورئانا پیروز دا دیار کریه کو خودی یی
بلنده و ل سه ر عهرشییه و ئه م نزانین کا چاوایه بابه ته که تنی
هیژیایی وییه و نابیت ئه م قی چه ندی ئینکار بکه یین و ل ده ف
سه له فان یی ئینکارا قی چه ندی بکه ت ئه و کافره.

و به لگه د فەرموودا پیڼغه مبهری ﷺ دا دبیزیت: "خودی تعالا کتیب یا نقیّسای بهری ئەو چیکریا چیکهت و ئەو نقیّسینه یا ل دهف وی ل سەر عەرشی" (1).

هەر وهکی پرسیار ژ ئیمام ئە حمه دی هاته کرن دهرباره ی ئەوین دبیزن خودی تعالا نه ل سەر عەرشییه، ئیمامی گوت: (ئاخفتنیت وان هه میان ل سەر کوفری نه) (2).

و هندهک دهسته کین سهرداچووی ژ وان ژی (موعته زیله و ئەشعهری و جهه می) نه ئینکارا قی باوهریی دکن،

-موعته زیله: گروپه کی سهرداچووی بوون دویف کهفتنا (واصل بن عطاء و عمرو بن عبید) دکن، و ثان ئینکارا سالوخه تین خودی کرن و ناف بو خودی بنه جه کرن.

-ئەشعهری: گروپه کی سهرداچووی بوون ناف و سالوخه تین خودی بنه جه کرن به لی بتنی هفت سالوخهت و بین دی هه می ئینکار کرن، ژ وان هفت سالوخه تین بنه جه کرین:

---

(1) صحیح مسلم و بخاری

(2) (السنة للخلال: ۱۰۱/۲۲۵۲)

(ژیان، و ئاخفتن، و دیتن، و گوهلئ بوون، حەز، زانین، شیان) و بلندبوونا خودئ تعالا لسەر عەرشی و گەلەکین دی ئینکار کرن.

-**جەھمی:** گروپه کئ سەرداچووی بوون دوئیف کهفتنا (جهم بن صفوان) ی دکرن وان ئینکارا هەمی ناف و سالوخەتین خودئ دکرن.

* **حوکمئ وان که سا یین ئینکارا بلند بوونا خودئ تعالا دکەن** بۆ سەر عەرشی ژ لایئ سەلەفان ئە:

-یەزیدئ کورئ هارونی دبیزیت: هەر کەسئ گومانئ ببەت ب بلند بوونا خودئ بۆ سەر عەرشی، پیچەوانە ی وئ ئەوا جیگربووی د لئ هەمیان دا ئەو جەهەمییه⁽¹⁾.

-جەریرئ کورئ عەبدولحەمیدی دبیزیت: دەستپیکا ئاخفتنا جەهمییا هنگقینه و دوماهیکا وئ ژەهره، ئەو هەول د دەن بیژن ل سەر عەسمانی چ پەروردگار نینن⁽²⁾.

-موحەممەدئ کورئ یوسفی دبیزیت: (هەر کەسئ بیژیت خودئ ل سەر عەرشی نینه ئەو کافره)⁽¹⁾.

---

(1) (السنة للخلال: ۲۲۵۹)

(2) (بیان تلبیس الجهمیة: ۱/۲۰۰)

-پرسیار ژ ئه بو زورعهی هاته کرن دهربارهی ئاخفتنا خودی
(الرحمن علی العرش استوی)، توره بوو و پاشی گوت: ته فسیرا
وی ئه وه یا دهیته خواندن، ئه وی بلند بوویه ل سهر عهرشی و
زانینا وی ل ههمی جهایه، و ههر کهسی ژ بلی قی بیژیت
نه فره تیت خودی لی بن⁽²⁾.

-ئبن خوزهیمه دبیژیت: ههر کهسی دانپیدانی ب هندی نه کهت
کۆ خودی تعالا یی ل سهر عهرشی خو ئه وی کافر بیت، دی
داخوازا ته وی ژ هیته کرن ئه گهر نه، دی ل ستوی وی هیته
دان، و دی هیته هاقتن بو ناف گلیشی دا کۆ موسلمان و ئه وی
ئه هلی نیممی بیزار نه بن ژ بیهنا وی. (کتاب التوحید لابن
خزیمه)

---

(1) (خلق أفعال العباد للبخاري: ١٥)

(2) (العلو للذهبي: ٤٦٥)

* (أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا)

زانينا وی هه می تشت فه گرتییه.

خودی یی زانایه ب هه ر تشته کی د گهردونی دا دهیته رویدان و
ئهوین چیبوین و یین دی چیبین و چ تشت ل دهف وی بهرزه
نابیت، علم و زانین ب هه می تشتا و جها هه یه، هه ر وهکی
خودایی مهزن دبیژیت: (عَلِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ
الْخَيْرُ) [الأَنْعَام: ۱۷۳]

ئانکو: (ئهوه زانایی بهرچاڤ و نه بهرچاقان، و هه ر ئهوه شارهزا و
کاربنه جه).

و خودی تعالا دبیژیت: (ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عِلْمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) [التَّوْبَةُ: ۹۴]

ئانکو: (پاشی هوین پشتی مرئی دی زقرنه نک وی یی کریارین
ههوه یین ئاشکهرا و فه شارتی لی بهرزه نه بن، قیجا ئه و دی
به حسی کریارین ههوه هه مییان بو ههوه کهت، و دی ههوه سهرا
وان جزا دهت).

و خودی تعالا دبیزیت: ﴿عَلِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ﴾

[الرعد: ۹]

ئانکو: (خودی ب وی تشتی یی زانایه یی کول بهرچاف نه بت، و ب وی تشتی ژی یی ل بهرچاف بت، یی مهزنه د ناف و سالوڅه تین خو دا، ب خو وشیان وپیځه هاتنا خو ل سهر ه می چیکرییځ خو یی بلنده).

* (لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ)

چ تشتت وه کی وی نینن نه و یی گوهداره ب ئاخفتنا و یی بینره ب کار و کریارا.

به لی عه قیدا خودانیټ سوننه تی و جه ماعه تی نه وه کو سیفه تیټ خودی نا هیڼه بهرام بهری بیټ چیکریان، به لکو باوه ریبا مه نه وه کو نه و سیفه تیټ هاتینه به حس کرن بیټ خودی تعالانه به لی جیاوازن ژ بیټ چیکریا و باوه ریبا مه یا ب قی چهن دی هه ی بهس چاوانیبا وان نه م نزانین، ئانکو نابیت نه م سیفه ته کی خودی ته شبیه بکه یین ب بیټ مروقان وه کی (دهست و پی و چاف.... هتد) هه ر وه کی د قورئان و حه دیسیځ دروست دا هاتی.

دفره مووده يه كا قودسى دا يا هاتى: "لا تَرَأُ جَهَنَّمَ تَقُولُ: هَلْ مِنْ مَزِيدٍ، حَتَّى يَضَعَ فِيهَا رَبُّ الْعِرَّةِ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى، قَدَمَهُ فَتَقُولُ: قَطُّ قَطُّ، وَعِرَّتِكَ وَيُرْوَى بَعْضُهَا إِلَى بَعْضٍ"⁽¹⁾.

ئانكو: (ل روژا قيامه تى جه هه نه م دى بيژيت: ئه رى هيشتا هه نه؟
 حه تا خودايى مه زن پى خو يى پيروز دكه ته دناف دا، و دى
 بيژيت (قط قط) ئانكو به سه به سه ئه ز تزي بووم و جهى كه سى
 نه ما).

ل دوور شى حه ديسى ئيمامى (بوخارى و مسلم و احمد)
 بوچوونا وان ئه وه و ئاشكه را دكه ن كو (قدم، ورجل) هه ردوو ب
 ئيك رامان ئانكو (پى)

قيجا رامان ئه وه كو (قدم) سيفه ته كى خودى يه به لى دياره كو
 ئه وه كه يى چيكرىيت وييه.

* چوار خاليت گرنگ دقيت مروشى ئيماندار خو ژى ب پاريزيت:
 يا ئيكى: (تعطيل) ئانكو ره تکرنا ناف و سيفه تين خودى، بو
 نمونه تو بيژى خودى تعالا دهست يى هه و ئيك بيژيت

(1) صحيح مسلم: (٢٨٤٨)

دهست نينه هيڼگي وي سيفه ته كي خودي ره تکر، و به لگه د
قورئاني دا ل سهر هه بوونا دهستي خودي تعالا: (يَدُ اللَّهِ فَوْقَ
أَيْدِيهِمْ) [الفتح: ١٠]

ئانکو: (دهستي خودي ل سهر دهستين وانه).

يا دووي: (التمثيل) وه کهه شي، ئانکو نابيت سيفه ته ک ژ
سيفه تييت خودي تعالا ته شبیه بکه ي بي چيکرييه كي وي،
بو نمونه تو بيژي: دهستي خودي تعالا وهک بي مروثانه
(حاشا لله) له ورا نه هلي سوننه تي دژايه تيبا وان گروپا دکهن
نه وين سيفه تين خودي وهک ييت چيکرييا ليدکهن.

يا سيي: (التكليف) چاواني، ئانکو نابيت بيژي دهستي خودي
تعالا هنديه و هوسايه و شيوي وي نه هيه، نه هه خه له تيه کا
مه زنه و کوفره چونکو خودي تعالا به حس ل چاوانيبا خو
نه کريه.

يا چواري: (تحريف) گوهرين، گوهرين د مه عنايا سيفه تين
خودي دا بو نمونه: خودي سيفه تي (استواء) بي هه مه عنا:
بلند بوون ل سهر عهرشي، يان ژي سيفه تي (علو) بلند بوونا
خودي تعالا، وهکي نه هلي بيدعي دهين و گوهرينا فان سيفه تا

دکن و دبیژن ئەڤه مه‌عنا هندی نادهت به‌لکۆ مه‌عنایه‌کا دی د
دهت وه‌کی دبیژن (استواء) ب مه‌عنایا (استولی) دهیت و ئەڤه
کوفره ئەو دکن.

[۷- وَأَنَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُرَى فِي الْآخِرَةِ، يَرَاهُ أَهْلُ الْجَنَّةِ
بِأَبْصَارِهِمْ، وَيَسْمَعُونَ كَلَامَهُ كَيْفَ شَاءَ وَكَمَا شَاءَ.]

خودی تعالی روژا قیامه‌تی دهیته دیتن و خه‌لکی به‌هشتی وی
دبینن ب چاقین خۆ، و گوهر ل ئاخفتنا وی دبن چاوا بقیته و
چه‌ند بقیته.

هه‌ر وه‌کی خودایی مه‌زن د قورئانی دا دبیژیت: (إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ)
[القیامة: ۳۳]

ئانکو: (ئهو ئافرانده‌ری خۆ دبینن و خووشییی ب وی چه‌ندی
دبه‌ن).

هه‌می زانا د ئیک ده‌نگن و د چه‌ند فه‌رموودین سه‌حیح دا هاتیه
و دبیژن مه‌به‌سه‌ت ژ قی ئایه‌تی ئەوه کۆ ل روژا قیامه‌تی مروقیین
صالح و ئەه‌لی به‌هشتی دی خودایی مه‌زن بینن و ب چاقیته

خۆ ته ماشه كه ن كا ئه و چاوا بهرئ خۆ د دهنه هه يقا چوارده شه قئ.

پيغه مبهرئ خودئ ﷺ د بيژيت: "انكم ترون ربكم كما ترون هذا القمر"⁽¹⁾.

ئانكو: (هوين دئ خودايئ خۆ بينن كا چاوا هوين هه يقئ د بينن).

خودئ تعالا د بيژيت: ﴿لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾
[يونس: ۲۶]

ئانكو: (بۆ وان خودان باوهريئ ب قهنجئ په رستن و گوهداريا خودئ كرى، به حه شت هه يه، و ژ وئ پتر ژئ، كو به ريخودانا وه جهئ خودئ يه د به حه شتئ دا، وليبورين و پرازيبوونا خودئ، و چو رهزيلاتئ و پروئ رهشئ ناگه هته وان، وهكئ كو دگه هته جه هنه ميبان. ئه و خه لكئ به حه شتئ يه ههروهه ر دئ تيدا مينن).

(1)

و مروقی کافر و ئەهلای جههنه می ژ دیتنا خودی د بی بارن و
وی نابینن هەر وهکی خودی تعالا دبیژیت: ﴿كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ
يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ﴾ [المطففين: ۱۵]

ئانکو: (وه نینه وهکی کافر دبیژن، بهلکی ئەو روژا قیامهتی ژ دیتنا
خودایی خو د بی بارن).

موحه ممه دی کورپی چه میدی دبیژیت: من گوھ ل ئە حمه دی
کورپی حه نبلی بو وی دگوت: ئیمان ئەوه ته باوهری ب هندی
هه بیت کو ئەهلای به هشتی خودی تعالا دبینن⁽¹⁾.

موحه ممه دی کورپی عه وفی طائی دبیژیت: ئیمام ئە حمه دی
گوته من: (ئهلای به هشتی خودی تعالا دبینن ب چاقیت خو).
(۳۴۱/۲)

* حوکمی وان که سا ئەوین دیتنا خودی تعالا ره تکرین ل دهف
سه له فا:

ئیمامی ئە حمه د دبیژیت: جه همییا د گوت خودی تعالا ل روژا
قیامهتی نا هیته دیتن، و ئەم ژی دبیژن خودی تعالا دهیته

(1) (طبقات ۲/۲۹۴)

دیتن ژبه ر گوتنا خودی تعالا: (وجوه یومئذ ناضرة، الي ربها
ناظرة)

و دبیزیت: هر که سی بیژیت خودی تعالا ل روژا قیامه تی
ناهیته دیتن ئه و کافره و وی قورئان ب دره و یا دانای، دی داخازا
تهوبی ژی هیته کرن ئه گهر وی تهوبه نه کر دقیت بهیته
کوشتن⁽¹⁾.

ئه حمه دی کوری غه سانی گوت: من پرسیار ژ حمدویه ی کر: ب
چ تشتی زه ندیقییا د نیاسی؟

وی گوت: زه ندیق چند به شه کن به لی من دیت د گوتن: خودی
تعالا ل روژا دوماهیکی ناهیته دیتن، و قورئان چیکرییه، ئه فه نه
مروقیین زه ندیق⁽²⁾.

و سوفیان بن عویهینه دبیزیت: هر که سی نه بیژیت قورئان
ئاخقتنا خودی یه و خودی د به هشتی دا دهیته دیتن، ئه و
جه همییه⁽³⁾.

---

(1) (السنة للخلال: ۲۲۸۴/۱۳۳)

(2) (السنة للخلال: ۲۲۹۰/۱۳۹)

(3) شرح اصول اعتقاد لللالکائی (۸۷۴)

لهورا ل سهر مه فهره ئەم باوهرييا خو ب ديتنا خودى بينن كو
ئەو دى خو نيشا ئەهلەى بههشتى دەت ل روزا قيامەتى.

[۸- وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ وَهُمَا مَخْلُوقَانِ لَا يَفْنَيَانِ أَبَدًا.
وَالْجَنَّةُ ثَوَابٌ لِأَوْلِيَائِهِ، وَالنَّارُ عِقَابٌ لِأَهْلِ مَعْصِيَتِهِ إِلَّا مَنْ
رَحِمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ.]

بههشت يا حەقە و جەھنەم يا حەقە و ئەو هەر دوو د چيكرى
نە، و چ جارا پويچ نابن، قيچا بههشت پاداشته بو وهليبين
خودى، و ئاگر سزايە بو ئەهلەى خرابيبي و ئەوين بى ئەمرىا
خودى كرين ئيلا ئەو نەبیت بى رحەم پى بهيتە برن.

و مروقى باومردار دقيت باوهريەكا موكم پى هەبیت و ل سەر
دونيايى كار بکەت بو قان هەردوو جها كارين باش بکەت و
نيزيكي خودى بيت دا ببیتە ژ ئەهلەى بههشتى و ژ جەھنەمى
بهيتە پاراستن خودى مه ژى ب پاريزيت چ جەھكى ب ترسە!
بهلگين قورئانى گەلەکن ل سەر هەبوونا بههشت و جەھنەمى.

* بهلگە ل سەر هەبوونا بههشتى:

خودى تعالا دبېژيت: ﴿وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ
عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ﴾ [آل عمران: ۱۳۳]

ټانكو: (وهوین ب گوهدارییا خودی وپیغهمبهری وی لهزی بکهن
دا غهفراندنه کا مهزن ژ نک خودایې خو ب دست خو څه بینن،
وبه حه شته کا بهرین، یا فرهییا وی هندی عه سمانان وعهدی،
خودی بو ته قواداران ئاماده کرییه)

و دبېژيت: ﴿وَبَشِّرِ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِن ثَمَرَةٍ رِّزْقًا قَالُوا هَذَا
الَّذِي رُزِقْنَا مِن قَبْلُ وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَهُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ﴾ [البقرة: ۲۵]

ټانكو: (وتو -ئهی موحه ممه د- مزگینییه کا خوش بده خودانین
باوه ریپې وکاری چاک، کو به حه شتین عه جیب ل ئاخره تی بو
وان هه نه، رویبار د بن قه سرین وان بین بلند و داروبارین وان بین
ب سییه را دچن. هه ر جاره کا خودی رزقه ک ژ بهری رزقی
وی جهی دا وان ئه و دی بیژن: ئه قه ئه و رزقه یې خودی بهری
نوکه ژى دایه مه، وگاڅا وان تام کری دی بینن ئه و د تام
وخوشیپې دا رهنگه کی نوییه، ئه گهر چ د ناڅ وړهنگی دا وه کی یې

بهري خو ژى بت. وژنيڼ پاقر ژ هه مى رهنگين پيساتيبيى بو وان
تيدا هه نه. وئو د بهه شتى دا هه ر دى مينن، نه تيدا دمرن ونه
ژى دئينه دهريخستن).

* بهلگه ل سه ر هه بوونا جهه نه مى:

خودى تعالا دبيژيت: ﴿وَأَتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ﴾ [آل
عمران: ۱۳۱]

ئانكو: (وهوين په رژانه كى بو خو د ناڅبه را خو ووى ئاگرى دا
بدانن يى بو كافران هاتييه ئاماده كرن).

و دبيژيت: ﴿فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ
لِلْكَافِرِينَ﴾ [البقرة: ۲۴]

ئانكو: (ب گوهداريا خودى خو ژ ئاگرى بپاريژن. ئه و ئاگرى ب
مروڤ وبه ران دئيته خو شكرن، ئه وى بو كافران هاتييه
ئاماده كرن).

[۹- وَالصِّرَاطُ حَقٌّ]

و پرا صیراتی یا راسته و حقه.

ئەو پره یا کول پوژا قیامەتی خودی تعالا ل سەر جەهنەمی د
دانیت و خەلک ل سەر را دەرباس دبن و هەر ئیک و ل دویف کار
و کریاریت خو، ئەوی کارین وی وی رزگار بکن دی ب لەز چیت
و ئەوی کارین وی ئەو رزگار نەکری دی هیدی چیت.

بەلگە ل سەر هەبوونا شی پری د قورئانی دا خودی تعالا
دبیژیت: ﴿وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا﴾ [مریم:
۱۷۱]

ئانکو: (وکەسەک ژ هەوہ نینە -گەلی مرۆقان- ئەگەر د سەر وی
پری را نەچت یا ل سەر ئاگری هاتیبه دانان، هەر یەک ل دویف
کاری خو، ئەو کارەکی بقیت نەقیته، خودی حوکمی پی دای
هەر دی ب جە-ئیت).

و خودی تعالا دبیژیت: ﴿يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتِمِّمْ لَنَا نُورَنَا
وَأَغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ [التحریم: ۸]

ئانكو: (رۆژا خودی پیغه مبهری وئەوین د گەل وی باوهری ئینای شهر مزار ناکەت، ووان عەزاب نادەت، بەلکی قەدری وان بلند دکەت، رۆناهییا وان ل بەراهییا وان و ل راستا وان دچت، ئەو دبیژن: خودایی مە تو رۆناهییا مە بۆ مە پیک بینە حەتا ئەم ژ پرا صراطی دەر باز دبین، ودچینە بەحەشتی، وتو گونەهان بۆ مە قەشیرە، هندی تویی تول سەر هەر تشتەکی یی خودان شیانی).

[۱۰- وَالْمِيزَانُ حَقٌّ، لَهُ كِفَاتَانِ، تُوزَنُ فِيهِ أَعْمَالُ الْعِبَادِ حَسَنُهَا وَسَيِّئُهَا حَقٌّ.]

و تەرازییا دوو لا هەین باشی و خرابیییت بەندا پی د هینە پیفان راست و حەقە.

ل رۆژا قیامەتی تەرازییەکا هەمی ب وی خودی تعالا باشی و خرابی ییت بەندیت خو دکیشیت و حوکمی ل سەر د دەت، ئەف تەرازییە دقیت مە باوهری پی هەبیت کۆ یا راستە و خودی تعالا د قورئانی دا بۆ مە بەحس ژئ دکەت و دبیژیت: (وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) [الأعراف: ۸]

ئانكو: (وکیشانان کریارین مروقان ل رۆژا قیامەتی دی ب تەرازییەکا راست بت، ب دادییا چو زۆرداری د گەل دا نە، قیجا

هه چیبیی کیشانا کریاریین وی -ژ بهر خیرین وی یین زور- گران
بوو ئەو ئەون یین سهرکهفتی).

و دبیزیت: ﴿وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ
شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكُنَّا حَسِيبِينَ﴾
[الأنبياء: ٤٧]

ئانکو: (خودی تهرازییا ب دادی بو حسیبی ل روژا قیامهتی
دانت، وئو زوردارییی نه ل قان ونه ل کهسی دی ناکهت، ئەگه
خو هندی دندکهکی ژی خودانی باشی یان خرابی کربت دی
حسییا وی بو ئیته دان. و خودی بهسه کو کریاریین به نییین خو
بهژمیرت، و جزایی وان سهرابه).

و ههر وهکی د هه دیسهکی دا هاتی پیغه مبهه ﷺ دبیزیت:
"كَلِمَتَانِ خَفِيفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ، ثَقِيلَتَانِ فِي الْمِيزَانِ، حَبِيبَتَانِ إِلَى
الرَّحْمَنِ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ"⁽¹⁾.

ئانکو: (دوو په یف د سئکن ل سهر ئەزمانی، و د گران د
تهرازییی دا، و د خوشتقیینه ل دهف رهحمانی ئەو ژی ئەقنه:
سبحان الله وبحمده، سبحان الله العظيم).

(1) صحیح الخاری: (٦٦٨٢)

[۱۱- وَالْحَوْضُ الْمَكْرَمُ بِهِ نَبِينَا حَقٌّ]

و حهوزا که وسهری ئهوا پیغه مبهر ﷺ پی هاتیبه ریژدار کرن یا راست و حهقه.

ئهو حهوزه سپیتره ژ شیریی و شرینتره ژ هینگقینی و بیهنا وی ژ مسکی خوشتره و بیی ئاقی ژئی قه خووت چ جارا تیهنی نابیت.

ژ کیسی ئه نه سی کورپی مالکی _ خودی ژئی پازی بیت _ دبیزیت: روزه کی ل مزگه قتی پیغه مبهر ﷺ دناف مه دا بو ل دهمه کی ئه و د خه و چوو پاشی دهمه کی ب رویه کی گه ش و ب گرنژین سهری خو پاکر، ئینا مه گوتی ئه و چ تشت بو تو گرنژاندی ئه ی پیغه مبهری خودی ﷺ؟ وی گوت: "بؤ من نوکه ئه ف سورته هاته خواری" و وی ئه ف سورته خواند: ﴿إِنَّا أَعْطَيْنَكَ الْكَوْثَرَ﴾ [الکوثر: ۱]

ئانکو: (هندی ئه مین مه خیره کا مه زن ل دنیا بی وئاخره تی دا ته -ئه ی موحه ممه د-، وروبیاری که وئهری ژ وی خیرییه، کو ل همر دو لیقان خیفه تین لوئوئی سمتینه، وئاخا وی ژ مسکییه).

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحِرْ﴾ [الکوثر: ۲]

ئانكو: (قېچا تو نقيژا خو ههميبي بو خودايي خو ب تني بكه،
وتو قوربانى خو بو وي ب تني فه كوژه).

(إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ) [الكوثر: ۳]

ئانكو: (هندي نه حەزى ته ونه حەزى وي تشتييه يى تو پى هاتى
ژ هيدايه تى ورؤناهيى، ئەوه يى بى شوينوار دبت، و ژ هەمى
خىرى دبت).

پاشى وي گوت: "ئەرى هوين د زانن كهوسەر چيه؟) مه گوتى:
خودى و پيغه مبهري وي باشت دزانن، گوت: (ئەو رويياره كه
خودايى من سوز پى دايه من و خيره كا مەزن يا ل سەر هەى و ئەو
هەوزر كه ئوممەتا من دى هپته سەر بو فه خوارنا ئاقا وي ل روژا
قيامه تى، ئامانيت وي هندی ستيرين عسمانى نه، بهلى
عەبدەك ژ وان ژى دهپته دەريخستن ئەز دپيژم: خودايى من ئەو
ژ ئوممەتا منه، ئەو دپيژيت: تو نزانى ئەوى چكره پشتى ته"⁽¹⁾.

---

(1) صحيح مسلم: (۴۰۰)

[۱۲ - وَالشَّفَاعَةُ حَقٌّ، وَأَنَّ نَاسًا مِنْ أَهْلِ التَّوْحِيدِ يَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ بِالشَّفَاعَةِ حَقٌّ.]

و شہ فاعہت (مہدہر) یا راست و حہقہ، و ہندہک ژ خہلکی
ئہہلی تہ ووحیدئ ژ ناگری دہردکہئن ب شہ فاعہتا حہق.

واجبہ ل سہر مروئئ ئیماندار باوہریئ ب شہ فاعہتئ بینیت کؤ
ہندی شہ فاعہتہ یا راستہ و پیغہمبہریئ خودئ ﷺ ل پروژا
قیامہتئ شہ فاعہتئ دکہت و ہہروہسا مروئین چاک و صالح و
مہلائیکہت و مروئین شہہید ژئ دئ شہ فاعہتئ کہن پشتئ کؤ
خودئ ریئئ ب وان د دہت کؤ شہ فاعہتئ بکہن، و ئہو
شہ فاعہتہ ژئ تنئ بو مروئئ موسلمانہ ئہہلی تہ ووحیدئ، لہوا
ئہم ژئ دوعا دکہین کؤ شہ فاعہتئ بو مہ بکہن و ل بہر
شہ فاعہتا وان بکہئین ل پروژا قیامہتئ بہلئ ل سہر ئئ چہندی
را خودئ یا ل سہر مہ حہرام کری ئہم داخازا شہ فاعہتئ ژ وان
بکہین د دونیایئ دا و پشتئ مرنا وان تو ہہوارئت خو بگہہینیہ
وان و قہ برئت وان چونکی ہہوار کرن ژ بلی خودئ شرکہ تو بو
خودایئ پاک چئدکہی ژبہر ہندی نابیت ل سہر مروئئ
ئیماندار ئہو داخازا شہ فاعہتئ و ہاریکاریئ ژ مریان و قہبران
بکہت، خو قہ برئین پیغہمبہر و وہلییان و چاکا ژئ ئہ قہ ہہمی

شرکه، هه کهر ئەم سه حکهینه هه قالین پیغه مبهری ﷺ پشنتی
 مرنا وی کهس نه چوویه ل سهر قه بری وی و داخازا هاریکاریی ژ
 وی نه کریه، به لکو د چونه دهف مروقین صالح و د گوتنی بو مه
 دوعا ژ خودی بکه، ههر وهکی هاتیه شه گوهاستن ئەگه ر باران نه
 باری با و حشکه سالی با دا چنه دهف مامی پیغه مبهری ﷺ و
 ئەو مروقه کی چاک و مهزن بو دا بیژنی بو مه دوعا بکه باران ب
 باریت، ئە شه یا دروسته مروف بیژیته مروقه کی صالح بو مه دوعا
 بکه به لی کو مروقه کی مری بیت و ئەو بخو مفای نه شیت ل خو
 بکهت یا دی چاوا شیت ل ته کهت؟!

و شه فاعهت هه می ملکێ خودی یه و مروف گازیا خو دبه ته
 دهف خودانی ملکێ.

-به لگه دقورئانا پیروز دا خودایی مهزن دبیژیت: ﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ
 جَمِيعًا لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ [الزمر: ٤٤]

ئانکو: (تو بیژه: مه هدهر هه می بو خودی یه، ملکێ عه سمانان
 وعه دری وهه ر تشته کی د ناقبه ری دا یی وییه، قیجا کاروبار
 هه می ب دهستی وینه، وبی دهستویرییا وی که سه ک ل نک وی
 مه هدهری ناکهت، ئە وه یی عه سمان وعه رد د دهستی وی دا وئهو

وان ب رېښه دېته، پاشی هوين پشتمی مرنا خو بو حسيب
وجزادانی دى بو وی ئینه زقراندن).

* دوو جورين شه فاعه تی بیت ههین:

ئیک: شه فاعه تا شرکی: ئەو شه فاعه ته یه وهکی مه دیار کری کۆ
مروف داخازی ژ غهیری خودی بکهت و ههوارا خو بگه هینیته
مروقی چاک و مه لائیکه تا و ئەجنا و قه برا، بو هندی دا کۆ ئەو
بو مروقی داخازا شه فاعه تی ژ خودی بکهت، و سه برین و دانا
مال و سامانی بو وان دا کۆ نه خوشیا ل سه ر مروقی لاده ن یان
مفای بگه هیننه مروقی، ئەف جوره خودی تعالا ب شرک یا
دانای و کوفره، ل جهی ئەو مفای ل ته بکهت زیانی ل ته دکهت
و ل جهی ته نیزیکى خودی بکهت ته ژى دویر دکهت، و ئەو
کهس قى کارى ئەنجام بدهت پی موشرک دبیت، و هه ما
موشرکین بهری ژى د گوتن ئەم صه نه ما د په ریسن دا کۆ بو مه
شه فاعه تی بکهن ل دهف خودی و ئەو صه نه م د کرنه شریک
دگه ل خودی تعالا، د سه رده می باب و باپیران دا باوه ریی ب قى
تشتی هه بوون کۆ خودانی قه بری مفای ل وان بکهت و حه تا
نوکه ژى هنده ک مروقی مه زن ل سه ر قى بیر و باوه ری نه،
والعیاذ بالله.

و به لگه لسهر شه فاعه تا شرک تیدا:

خودایی مه زن دبیزیت: (و یَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعُونَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَنْتَبِئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ) [یونس: ۱۸]

ئانکو: (وئەف بوتپه ریسه ژبلی خودی پهرستنا وی تشتی دکه ن یی نه ب تشته کی زیانی دگه هینته وان، ونه ل دنیا یی ونه ل ئاخره تی مفایه کی دگه هینتی، وئەو دبیزن: هه ما ئەم پهرستنا ئەوین هه دکه ین دا ئەو مه هدهری بو مه ل نک خودی بکه ن، تو - ئەه موحه ممه د- بیژه وان: ئەری هوین وی تشتی ژ مه سه لا فان مه هدهر چییان نیشا خودی ددهن یی ئەو نه ل عه سمانان ونه ل عه ردی نه زانت؟ چونکی ئەگه ره وه ل عه ردی یان ل عه سمانان هنده ک مه هدهر چی هه بانه مه هدهری بو هه وه بکه ن ئەو ژ هه وه چیتتر دا وان ناست، قیجا خودی یی پاک وبلنده ژ وی تشتی ئەف بوتپه ریسه د پهرستنی دا بو وی دکه نه هه قپشک).

و خودی تعالا دبیزیت: ﴿وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرْدَىٰ كَمَا خَلَقْنَاكُمْ
 أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَىٰ مَعَكُمْ
 شُفَعَاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ
 وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ﴾ [الأنعام: ۹۴]

ئانکو: (و ب راستی هوین بو حسیبی و جزادانی کت کته هاتنه
 نک مه کانئ چاوا جارا یه کی مه هوین د دنیا یی دا ئافران دبوون
 روپس وپی خواس، وئوا مه دایه هه وه ژ تشتی هوین شانازییی
 پی دبه ن ژ مالی دنیا یی هه وه ل پاش خو هیلا، ووان صه نه مین
 هه وه هزر دکر دی مه هدرئی بو هه وه کهن وهه وه د پهرستنئ دا
 بو خودی دکر نه هه قپشک ئەم ل ئاخره تی وان د گهل هه وه
 نابینین، ب راستی ئەو په یوه ندییا هوین وئو د دنیا یی دا
 دگه هاندنه یه ک نه ما، و تشتی هه وه ژ دره و دگوت کو خودا وه ندین
 هه وه د پهرستنئ دا هه قپشکین خودینه چوو، و دیار بوو کو هه وه
 خو و مروّف و مالی خو ب زیان دا).

دوو: شه فاعه تا شه رعی: ئەو جو ره شه فاعه ته یه یا کو قورئانی و
 هه دیسا ئاماژه پی کری هه بوونا وئ ل روژا قیامه تی وه کی مه
 به حس ل وان که سان کری یین کو دشین ل روژا قیامه تی

شہ فاعہ تی بکہن کو پیغہ مبهری خودی ﷺ و مروقین چاک و صالح و مهلائیکہت و مروقین شہید پستی کو خودی دستویری د دہتی چونکی کہس نہ شیت بی دستویریا وی شہ فاعہ تی بکہت، وہکی خودی تعالا دبیزیت: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ [البقرة: ۲۵۵]

ٹانکو: (وبی دستویریا وی کہس بستہ ناکہت ل نک وی مہدہری بکہت).

بہ لگہ ژ حہ دیسی: ئەبو ھورہیرہ _ رازی بوونا خودی لی بیت _ دبیزیت: من گوت ئەی پیغہ مبهری خودی ﷺ کیہ دبیتہ بہختہ و ھترین کہس ب شہ فاعہ تا تہ ل روژا قیامہ تی؟ گوت: "ئەو کہسہ یہ کو بیژیت (لا الہ الا اللہ) ٹانکو: چ پەر و ھردگار نینن ھیزای پەرستنی بن تنی اللہ نہ بیت، و ئەو قی پە یقی ژ دلی خو بیژیت" (1)

(1) صحیح مسلم

[۱۳- وَعَذَابُ الْقَبْرِ حَقٌّ].

و سزاییِ نافِ گوریِ راست و حه‌قه.

عه‌زبا قه‌بری یا راسته ب به‌لگینِ قورئان و سوننه‌تی و ب ئیکِ ده‌نگیا زانایینِ ئوممه‌تی، هندیکه قه‌بره ئیکه‌مینِ مالا ئاخره‌تیِ یه، هه‌ر که‌سیِ ژئیِ قورتالِ بوویِ یا د دویفِ دا ده‌یتِ دیِ یا ب ساناهیِ بیت، و که‌سه‌ک ژ مه‌ نینه کوؤ ئەف قه‌بریِ ره‌ش و تاری نه‌بیته مالا وی، ئیک ژ هه‌قالینِ ئیمامِ عوثمانیِ - خودیِ ژئیِ رازیِ بیت - دبیزیت: هه‌ر جاره‌کا عوثمان ل هنداقیِ قه‌بره‌کیِ راوستیابا دا هند که‌ته‌گریِ هه‌تا ریه‌ینِ ویِ ته‌ر دبوون، هنده‌کا گوتیِ ئەه‌یِ ئیمامِ تۆ به‌حسیِ جه‌هنمه‌یِ و به‌هشتیِ دکه‌یِ تۆ ناکه‌یه‌گریِ و تۆ به‌حسیِ قه‌بریِ دکه‌یِ تۆ دکه‌یه‌گریِ؟ وی گوت: من ییِ گوھ ل پیغه‌مبه‌ریِ ﷺ بووی دبیزیت: " قه‌بر ئیکه‌مینِ مالا ئاخره‌تیِ یه، هه‌چیِ ژئیِ رزگار بوو یا پشتیِ ویِ ب ساناهیِ تره، و هه‌چیِ ژئیِ رزگار نه‌بوو یا پشتیِ ویِ دژوار تره" و عوثمان دبیزیت: من گوھ ل پیغه‌مبه‌ریِ ﷺ بوو د گوت: " من قه‌ت دیمه‌نه‌ک ژ قه‌بریِ بسه‌همتر و کریتر نه‌دیتی یه".

به لگه ژ قورئانی خودایی مه زن دبیزیت: ﴿التَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا
غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾
[غافر: ۴۶]

ئانکو: (ل سهری ئەو هاتنه خه ندقاندن، ومرن، پاشی ئەو د
گۆرین خو دا ب ئاگری دی ئینه عه زابدان، حه تا روژا قیامه تی
سپیده و ئیقاران ئەو بو ئاگری د ئینه پیشکیشکرن، و روژا قیامه ت
ر ادبت هوین فیرعه و نییان بکه نه د ئاگری دا؛ ژ بهر وان خرابییین
وان دکرن).

و ئەف ئایه ته ده لیله کئی سهره کیه ل سهر هه بوونا عه زابی د
گۆری دا.

و خودی تعالا دبیزیت: ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ
قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ قَالَ سَأُنزِلُ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ
وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ
أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمُ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى
اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ﴾ [الأنعام: ۹۳]

ئانكو: (وكى ژ وى زۆردارتره يى گۆتنهكا دره و ژ نك خۆ ل سه ر
 ناقى خودى چى بكهت، قىچا بيژت خودى مروقهك نه هئارتىيه
 پىغه مبه ر، يان ژ دره و بيژت كو خودى وه حى بو وى يا هنارتى
 و خودى چو وه حى بو وى نه هئارتىيه، يان ژ دره و بيژت كو نه و
 دشىت وه كى وى بينته خوارى يا خودى ژ قورئانى ئىنايه
 خوارى؟ وئه گه ر ته -ئهى موحه ممه د- نه و سه ردا چوو يىن هه
 دىتبان ده مى نه و دكه ثنه به ر گرانىيا مرنى، وئهو فريشته يىن
 رحا وان دستىن ده ستىن خۆ ب عه زابى قه دكه ن ودبيژنه وان:
 خۆ ژ قى ته نگا قىيى بيننه در، نه قرو ب مه زنترىن شه ر مزارى
 هوين دى شه ر مزار بن، كا چاوا هه وه دره و ب ناقى خودى دكرن،
 وه وه خۆ ژ ئايه تىن وى ودويكه فتنا پىغه مبه رىن وى مه زنتر
 دديت).

به لگه د حه دىسى دا يا هاتى كو پىغه مبه ر ﷺ سى جار ان
 دبىژىت: "خوب پارىزن بخودى ژ عه زابا قه برى"⁽¹⁾.

ابن عه باس -رازى بوونا خودى لى بيت- دبىژىت: "پىغه مبه ر
 دبه ر دوو قه برا را بوورى و گوت: (ب راستى هه ردووك يىن ﷺ

(1) صحيح مسلم: (286)

دهينه سزادان و ناهينه سزادان ژ بهر تشتهكې كو ب مهزن
دانايت، نيك ژ وان خو پاقر نه دكر ژ ميري، و يي دي ناخستن
دناقهرا خلكي دا دئينان و دبرن" (1).

[١٤- وَ مُنْكَرٌ وَ نَكِيرٌ حَقٌّ].

مونكر و نه كير راست و حه قن.

مونكر و نه كير دوو مه لائيكه تن دناف گوري دا دهين و پرسيارا ژ
مروقي دكهن د راستن و حه قن ب بهلگين قورئان و سوننه تي و
ب نيك دهنگيا زانايين نوممه تي.

خودايي مهزن دبيژيت: (يُنَبِّئُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي
الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ)
[ابراهيم: ٢٧]

ئانكو: (خودى خودان باوهران ب په يقا حه ق و موكم، كو په يقا (لا
إله إلا الله محمد رسول الله)ه، د ژينا دنيايي دا و ل ده مى مرني
و د قه برى ژى دا گاڅا هه ردو ملياكه ت پسيارى ژى دكهن موكم
دكه ت، و خودى زورداران د دنيايي وئاخه تي دا ژ راستيى به رزه

(1) صحيح البخاري: (٢١٦) و مسلم: (٦٧٥)

دکته، وتشتی خودی بقیته ژ ته و فیقا خودان باوهران
وسه ردا برنا کافران نه و دکته).

د حه دیسین دروست دا هاتیبه کو نه ف ههردوو مه لائیکه ته د
رهشن و چاف شینن ده می مری دکنه د گوری دا دهین و سی
پسیارا ژی دکنه:

-خو دایی ته کی یه؟

-دینی ته چی یه؟

-پیغه مبه ری ته کی یه؟

قیجا هه مروه ک ل دو یف ئیمان و بیرو باوهرین خو نه وین ل
سه مرین به رسقا فان پرسیاران ده ت، و نه فه فیتنا دوماهیکی
یه ب سه ر خودان باوهری دا دهیت بی کو ژی دهرباز ببیت.

وه کی بو مه د حه دیسین دروست دا هاتی ده می رح د زفریته د
ناف قه بری دا نه و ههردوو مه لائیکه ته دهین (مونکه ر و نه کیر)

د بیژن :

خو دایی ته کی یه؟ مروقی باومردار دی بیژیت: (الله) خو دایی
منه.

و دى بېژنى: دىنى ته چى يه؟ دى بېژيت: ئيسلامه.

و دى بېژن: ئەو كيش زه لام بۆ بوو هه وه هاتيه هنارتن؟

دى بېژيت: ئەو پيغه مبهري خودى يه موحه ممه د ﷺ.

دى بېژن: ته چاوا زانى؟

دى بېژيت: من كيتابا خودى قورئان خواند و باوهري پى ئينا و راست ده ريخست.

پاشى دهنگهك ژ عه سمانا گازى دكهت: عه بدى من راست گوت هوين بۆ وى جههكى ل به هشتى رايخن و جلکهكى ژ به هشتى بکه نه بهر و دهرگه هى بۆ چوونا به هشتى ل بهر فه کهن، لهوا بيھنا به هشتى دهپته وى و هندى چاقين وى قه تره بکهن قه برى وى دى ل بهر فره بيت، و دى زه لامه كى خشكوك و جلک پاقر و بيھن خوش هيته نك وى و بېژيتى مزگينى ل ته بيت ب وى تشتى ته پى خوش، ب رازيبوونا خودى و به هشتا خوش و بهردهوام، ئەفه ئەو روژه يا سوز بۆ ته پى هاتيبه دان، ئەو دى بېژيت مزگينيا خيري ل ته ژى بيت سهر و چاقين ته پى خيري نه، تو چ كه سى؟ ئەو دى بېژيت: ئەز عه مه لى ته پى چاكم، بخودى من تو د ديتى ته لهز د ئەمري خودى دا دكر، و د

بی ئه مریا وی دا تو یی ب له ز نه بووی، قیجا خودی خیری ب
دهته ته .

پاشی دهرگه هین به هشتی و ئیکی جه هنه می دی ل بهر قه بیت و
دی بیژنی: ئه قه جهی ته بوو ئه گهر ته بی ئه مریا خودی کربا،
به لی خودی بو ته ب قی گوهارت، قیجا ئه و به هشتی د بینیت و
دبیژیت: یا خودی تو زوی قیامه تی راکه دا ئه ز بزقرمه نک مال و
عه یالی خو، ئه و دی بیژنی: ئارام به.

و مروقی کافر پشتی د به رسف دانا خودا خه له ت دبیت و
نه زانیت وان پسپارا چاوا به رسف بدهت و ئه زمانی وی تیک
دوه رییت، دهنگه ک ژ ئه سماني دهیت و دبیزیت ئه و درهوا دکهت،
لهوا جهه کی ژ ئاگری بو وی رانیخن، و دهرگه هه کی بو چوونا
جهنه می ل بهر وی قه کهن، قیجا ئه و بیهن و گرما جه هنه می
سه ح دکهت، و قه بری وی دئیه ئیک هه تا په راسییت وی دناف
ئیک دا دچن، زه لامه کی کریت و جلک پیس و بیهن گه نی دهیته
نک و دبیزیتی: مرگینی ب وی تشتی ته پی نه خوش ل ته بیت،
ئه قه ئه و پروژه یا ژقان بو ته پی د هاته دان، ئه و دی بیژیت:
مرگینیا خرابیی ل ته زی بیت، سه ر و چاقین ته خیر تیدا نینه،
تو چ که سی؟ ئه و دی بیژیت: ئه ز عه مه لی ته یی پیسم، بخودی

من تو د دیتی ته له ز د بی ئه مریا خودی دا دکر، و بو گوهدارییا
ئه مرئ خودی تو یی ب له ز نه بووی، فیجا خودی خیری نه
ده ته ته.

پاشی خودی ئیکې کهر و لال و کوره ل سهر زال دکهت، گورزه ک
یی د دهستی دا ئه گهر ئه و وی ل چیا یه کی بدهت دی که ته ئاخ،
ئه و دی وی گورزی تی وه رینیت، قیزییه کا وه سا دی ژئ بلند
بیت مروف و ئه جنه تی نه بن هه ر تشته کی دی ژبلی وان گو هل
دهنگی وی دبیت، پاشی دهرگه هی جه هنه می ل بهر وی دهیته
قه کرن، و جهه کی ژ ئاگری دی بو وی رائیخن، و ئه و دی دوعایا
کهت یا خودی بلا قیامت نه رابیت.⁽¹⁾

[۱۵ - وَالْكَرَامُ الْكَاتِبُونَ حَقٌّ]

و ئه و هه ردوو مه لائیکه تیڼ باشی و خرابی یا د نقیسن راستن و
حه قن.

باوه ری ب مه لائیکه تا ستوینه که ژ ستوینیټ باوه رییی دقیت
مروقی باومردار باوه ری ب هه می مه لائیکه تا هه بیت کو خودی
ئه و بیټ دروستکرین ژ رونا هییی هه ر وه کی د هه دیسیڼ

(1) رواه الامام احمد: (۷-۵۳-۵۷) و أبو داود (۴۷۲۷)

دروست دا هاتی پیغه مبهَر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دبیزیت: "مه لائیکهت بیّت هاتینه
 دروستکرن ژ روناھییی و ئهجنه ژ گورییه کا بئ دویکیل ژ ناگری و
 ئادم ژی ژ وی بئ دروست بووی یا بو ههوه هاتیه وهسفرن -
 ئانکو ژ ناخی" (1).

و ئهگه ر باوه ریی ب ئیکی ژی نه ئینیت بی گومان ئه و وی کوفر
 کر ب وی یا خودایی مه زن گوتی، و ئهف ههردوو مه لائیکهته
 ئهون بیین باشی و خرابییته مه دنقیسن، و ئهف مه لائیکهته ئیک
 بی ل سه ر ملی راستی باشییا د نقیسیت و ئیک بی ل سه ر ملی
 چه پی خرابییا دنقیسیت، هه ر وهکی خودایی مه زن دبیزیت: ﴿مَا
 يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾ [ق: ۱۸]

ئانکو: (هه ر گوته نه کا ئه و بیژت ملیاکهته کی ل نک هه ی
 زیره قانییی لیدکهته، وگوته نا وی دنقیست، وئه و ملیاکهته کی
 حازه و بو هندئ بی هاتییه ئاماده کرن).

و خودی تعالا دبیزیت: ﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ * كِرَامًا كَاتِبِينَ﴾
 [الانفطار: ۱۱-۱۲]

(1) صحیح مسلم: (۲۹۹۶)

ٲانکو: (وهندی هوینن هندهک فریشته یین پاریزقان و ب قه در ل
نک خودی زیرقانییی ل هه وه دکهن. ووی ل سهر هه وه دنقیسن
یا فرمان ب نقیسینا وی ل وان هاتییه کرن، تشتهک ژ کار
ونهینییی هه وه ژ وان ناچن).

و خودی تعالا دبیزیت: ﴿لَهُ مُعَقَّبَاتٌ مِّنْ بَیْنِ يَدَیْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ
يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ﴾ [الرعد: ۱۱]

ٲانکو: (خودی هندهک فریشته هه نه ل دویف یهک ب سهر
مرؤفی دا دئین ل بهر دهستی وی و ل پشت وی، ئه و ب فرمانا
خودی وی دپاریزن وکریارین وی یین باش وخراب دهژمیرن).

ئیمامی بوخاری و موسلم قه دگوهیزن ژ کیسی ئه بو
هورهیره ی_رازی بوونا خودی لیبت_ دبیزیت: پیغه مبهری
خودی ﷺ گوت: " دی هندهک مهلائیکهت هینه دناق هه وه دا
ل دویف ئیک هندهک ب شهقی و هندهک ب پروژی و کوم دبن
ل نقیژا سپیدی و ئیقاری، پاشی ئه وین ب شهقی ماین دی بلند
بن، قیجا خودی دی پرسیاری ژ قان مهلائیکهت کت کو خودی
پن زانتره، هه وه چاوا عهبدی من هیلا؟ دی بیژن: وهختی مه ئه و

ئانكو: (وئەوئى باوەرییى ب رابوونا پشتى مرنى نه ئىنت مه ته له كا نه د جهى خو دا بو مه ئينا، كو شيانا خودى ل سهر يا خو قياسكر، ووى ئافراندا خو يا يهكى ژبير كر، گوت: كى دى ههستىين پىتى زىندى كه ته فه؟ تو بىزه وى: ئەو دى وان ههستيان زىندى كه ته فه يى جارا يهكى ئەو ئافراندين، وئەو ب هه مى چىكرىين خو يى پرزانا يه تشتهك ژى ل بهر وى بهرزه نابت).

و خودى تعالا دبىژيت: ﴿رَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَشَاعِرٌ ثُمَّ لَتَنبَوْنَ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [التغابن: ٧]

ئانكو: (ئەوئىن كوفر ب خودى كرى ژ دره و گوتن: پشتى مرنى ئەم ژ گوران نائىينه راکرن، تو -ئەى موحه مەمەد- بىزه وان: بەلى ئەز ب خودايى خو كه مه هوين دى زىندى بن ودى ژ گوران ئينه راکرن، پاشى به حسى وى كارى دى بو هه وه ئيته كرن يى هه وه د دنيايى كرى، وئەو چه نده ل سهر خودى يا بسانا هى يه).

و دقيت مه باوەرى هه بيت كو هندیكه ساخبوونا پشتى مرنى يه ل دهف خودايى مه زن گه له ك يا ب سانا هى يه، هه ر وه كى خودايى

مهزن دبیزیت: ﴿مَا خَلَقَكُمْ وَلَا بَعَثَكُمْ إِلَّا كَتَفْسٍ وَاحِدَةٍ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ [لقمان: ۲۸]

ئانکو: (ئافراندنا هه وه -گهلی مروۆان- وراکرنا هه وه ل ڤوژا قیامه تی هند یا ب ساناهییه وه کی یا نه فسه کا ب تنی به. هندی خودی به گوهدی ری گوتننن هه وه یه، و ب کریارین هه وه یی بینره، وئو دی هه وه سه را وان جزا ده ت).

و ئه فه به لگین دیار و ئاشکه رانه بو کافر و مشرکا و ئه وین ئی راستیی ب خه له ت دمردئیخن بی گومان ئه و کافر دبیت،

هه ر وه کی خودایی مه زن دبیزیت: ﴿كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ﴾ [البقرة: ۲۸]

ئانکو: (چاوا هوین -گهلی بوتپه ریسان- باوه ری بی ب یه کینییا خودی نائینن، وهوین ژبلی وی هنده کین دی د په رستنن دا بو وی دکه نه هه ئیشک د گه ل کو نیشانه کا فه بر ل سه ر وی چه ندی د هه وه ب خو دا هه یه؟ چونکی هوین دمری بوون قیجا وی هوین زیندی کرن وژین دا هه وه، پاشی هه وه دمرینت گاڤا ئه و

رؤڙا وى بۆ هه وه داناي هات، پاشى ل رۆڙا قيامه تى هه وه زيندى
دكه ته هه، پاشى هوين بۆ حسيب و جزادانى دى زهرنه نك وى؟).

[۱۷- وَأَهْلُ الْكِبَائِرِ فِي مَشِيئَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. وَلَا نُكْفِرُ أَهْلَ
الْقِبْلَةِ بِدُنُوبِهِمْ، وَنَكِلُ أَسْرَارَهُمْ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.]

و ئه هلى گونه هين مه زن يى ل بن حه زكرنا خودايى مه زن هه، و
ئه هلى قيبلى كافر ناكه ين ب گونه هين وان، و ئه م نهينيبيت وان
دهيلنه ب هيثيا خودايى مه زن هه.

ئه هلى سوننه ت و جه ماعه تى ئيك دهنگن كو خودى تعالا ل
شرك و كوفرا مه زن نا بوريت، به لى ل گونه هيت مه زن د بوريت بۆ
وى كه سى وى دقيت لى ببوريت.

ئانكو بۆ مه ديار دبیت ئه هه ژى دبن حه زكرنا خودى دايه له وا
خۆ نه هيلنه ب هيثيا هندى هه كو خودى تعالا دى هه ما ل مه
بوريت پشتى ئه م گونه هين مه زن دكه ين له ورا توبه كرن
باشترين كاره و رزگار كرنا مه يه ژ عه زابا خودى تعالا، هه ر وه كى
خودايى مه زن دبيژيت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ، وَيَغْفِرُ مَا
دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾

[النساء: ۴۸]

ئانكو: (هندي خودى يه ل وى نابۆرت وگونههئى بۆ ژى نابەت يى
 كهسهكى ژ چيكرىيىن وى بۆ وى بكهته هه قيشك، يان ب هەر
 رهنهگهكى كوفرى كافر ببت، و هەر گونهههكا دى يا ژ شركى
 كيمتر بت ئەو بۆ وى ژى دبهت يى وى بقىت، وهه چيىيى شركى
 ب خودى بكهت ب راستى ئەوى گونهههكا مهزن كر).

و خودايى مهزن فهمانى ل مه دكهت ئەم خو ژ گونههين مهزن
 بدهينه پاش و يىت بچويك ژى، هەر وهكى خودايى مهزن
 دبىزىت: ﴿إِن تَجْتَبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ
 سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلِكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا﴾ [النساء: ۳۱]

ئانكو: (ئهگەر هوين -گهلى خودان باوهران- خو ژ گونههين مهزن
 بدهنه پاش يىن وهكى شرکا ب خودى ونه گوهدارىيا دايبابان
 وكوشتنا نه فسئى بئى حهق وگونههين دى يىن وهكى وان، ئەم دى
 گونههين ههوه يىن بچويكتر بۆ ههوه ژى بهين، ودى ههوه كهينه
 د جههكى ب قهدر وبها دا، كو بههسته).

و هندی توبه كرنا ژ دله و ترسا ژ خودى يه و كار كرنا ب
 شهريعهتى وى يه، خودى تعالا گونههيت عهبدى خو بۆ ژى

دبهت، ههر وهكى خودى تعالا دببڙيت: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾ [الطلاق: ٥]

ٲانكو: (وهه چيبي ڙ خودى بترست وتهقوا وى بكهت وخو ڙ بي ٲه مرييا وى بدهته پاش، وفهرمانين وى ب جه بينت، ٲهو دى گونههين وى ڙى بهت، وخيرا وى ل ٲاخرهٲى مهزن كهت، ووى بهته بهحهشٲى).

و ههر وهسا نابيت ٲههلى قبيلى كافر بكهين ب گونههيت وان بيت مهزن وهكى (زنا و ٲه خوارنا مهى...) ڙ نه زانينا وان، نابيت بيڙنى كافر، چنكو ٲهو ٲهگهر توبه نه كهت يى د بن هه زكرنا خودى دا، يان دى لى بووريت يان دى سزا دهت، و ٲهه نه ڙ كارين ٲههلى سوننهٲى يه كه سهكى كافر بكهن كو ٲههلى قبيلى بيت، ٲانكو ٲهو كه سين ڙ شه عاٲرين ٲيسلامى دهردكه فن و ٲه م چ شرك و كوفرى ل دهف نه بينين نابيت بيڙن كافره ڙ بهر كو ٲه م يا د دلى دا نزانين، ههر وهكى خودى تعالا دببڙيت: ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسْرُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ﴾ [النحل: ١٩]

ئانکو: (وخودی ب ههمی کریارین ههوه یی زانایه، چ ئەو تشتت بت یی هوین د دلی خو دا قەدشیڕن یان هوین بو خەلکی ئاشکەرا دکەن، وئەو دی سەرا وان ههوه جزا دەت).

ژبەر هندی دقیت ئەم حوکمی ب سەر قەیی (ظاهری) بدەین و یا د دلی دا بیهلین بو خودی، بتنی ل وی دەمی بو مه ههیه کەسەکی کافر بکەین کو ب ظاهر و ئاشکەرا کوفر و شرکی بکەت، بەلی ئەوی ئەم چ کوفری و شرکی ل دەف نه بینین نابیت بیژینی کافر، هەر وهکی وی زەلامی گوتی (لا اله الا الله) بەلی وی صەحابی ئەو کوشتی، قیجا پیغەمبەری خودی ﷺ گوتی: "ئەری تە ئەو کوشت پشتی وی گوتی (لا اله الا الله؟" گوت: ئەی پیغەمبەری خودی وی ژ ترسیت شیری من دا وهگوت، پیغەمبەری ﷺ گوتی: "ئەری ما تە دلی وی شەق کریه؟! (ئانکو ماته دزانی کا چ د دلی وی دا ههیه".

و ژ سیفەتین خەوارج و موعتەزیلا بوون کو وان خودانیت گونەهیت مەزن وهکی (زنا و مهی قەخوارن ...) کافر دکرن و ژ دینی دمر دئیخستن.

۱۸- وَنُقِيمُ فَرَضَ الْجِهَادِ وَالْحَجِّ مَعَ أُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ فِي كُلِّ دَهْرٍ وَزَمَانٍ.

و کرنا فہرزا جیہاد و حج کرنی ئہ نجام د دہین دگہل
پیشہ و ایین مسلمانان د ہمی و ہخت و زہمانا دا.

جیہاد: کرنا شہریہ د ریکا خودی دا، و ئہ و (فرض کفایہ) یہ، -
یہ عنی ئہ گہر ہندہک پی رابن گونہ ہل سہر ہہ میان رادبیت، و
ئہ گہر کہس پی نہ رابیت ہمی د گونہ ہکارن-، و دگہل ہہر باش
و خرابہ کی، ئانکو ئہ گہر مہزنی مسلمانان فرمانی ب جیہادی
بکہت پی باش بیت یان ہندہک خرابی ل دہف ہہ بن، دروستہ
مروف دگہل وی دمرکہ فیتہ جیہادی، و نابیت ب ہیجہ تا خرابییا
مہزنی مسلمانان جیہاد بہیتہ ہیلان، بہلی ئہ گہر دہیک و
بابان دہستویری دا چونکی گوہدارییا دہیک و بابان فہرتہ ژ
جیہادی، و ئہ و دگہل ئنیہ تا دروست ہمی گونہ ہان ژئی دبت
دہین تی نہ بیت، و بو کرنا جیہادی ہاریکاری ژ کافران ناہیتہ
خواستن مہ جبووری تی نہ بیت، و یا فہرہ ل سہر لہ شکہری
گوہدارییا پیشہ و ایی خو بکہن د بی ئہ مرییا خودی دا تی
نہ بیت، و پیئتقیہ ل سہر پیشہ و ایی گوتنا لہ شکہری و مرگریت و
دگہل وان نہرم بیت، و ژ حہرامیی بدہتہ پاش، و دروستہ ئہ گہر

دمرکه ښه شهري دمرکه تنا خو ب تشته کي ښه شپږن، و هنده کا بو
سهح و سوييان بهنيريت و دهنگ و باسا وهرگريت و لهشکهری
ريک بيخيت و ئالا و فهوجا دروست بکهت، و بهري کرنا شهري
دقيت داخوازا وان بکهت بو نیک ژ سپيان: ئيسلامی، دانا
زيړه سهريی، کرنا شهري.

و حرامه ژن و زاروک و پير بهينه کوشتن مه جبوري تي نه بيت،
و ياري کرنا ب کهله خان ژي حرامه، و سوتنا ب ناگري، و ره قينا ژ
شهري وهسا نه بيت خو بدهته دگهل کومه کي، و دروسته ب
شهف هيرش ل سهر کافران بهيته کرن، و دره و خاپاندن د
شهري دا دروسته. (کتاب الجهاد و السير)

خودايي مه زن دبيژيت: ﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ
الَّذِينَ لِلَّهِ فَإِنْ أَنْتَهُوا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ﴾ [البقرة: ۱۹۳]

نانکو: (وهوين د بهردهوام بن د شهري کافرين ته عداکه را؛ دا
نهو بو موسلمانان نه بنه فتنه وان ژ دینی پاشقه لي بدهن،
ودادين هه می بو خودی ب تنی بمینت. و نه گهر وان کوفر
و شهري هه وه بهس کر هوين ژي دهستان ژي بگرن؛ چونکی

جزادان ب تنی بو وانه یین ل سهر کوفری و دوژمنکارییی
دبردهوام).

و پیغه مبهری خودی ﷺ دبیژیت: "ههر کهسی ژ بهر بلند کرنا
په یقا (الله) شهری بکهت نهو د ریکا خودی تعالا دایه نانکو
جیهاده" متفق علیه

و د حه دیسه کا دی دا دبیژیت: "خودی یا لسهر خو پیتقی کری
هاریکارییا سی که سان بکهت: ئیک ژ وان مروقی موجهد د ریکا
خودی دا ب جهنگیت"⁽¹⁾.

ئبن همام دهر باره ی جیهادی دبیژیت: نه هیلانا فه سادیی یه د
قی جیهانی دا⁽²⁾.

ههر وه کی خودی تعالا دبیژیت: ﴿وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمْ
بِبَعْضٍ لَّفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ﴾ [البقرة:

[۲۵۱

(1) الترمذي: (۱۶۵۵)

(2) (فتح القدير لابن همام: ۴۳۴/۵)

ٲانکو: (وئڱهر ڙ بهر هندي نه با کو خودي هندهك مروٲ -کو خودان باوهرن- ب هندهكان را -کو کفرن- بهرداينه، عهد ب ريکا به لاقبوونا کوفري وگونههان دا خراب بت، به لي خودي خودان قه نجي وسهراتييه ل سهر خه لکي).

و حه جکرن ڙي ئيکه ڙ روکنيٲ ئيسلامي و ئهو واجبه ل سهر هر موسلمانه کي بالغ و ئازاد و خودان عه قل و شيان هه بيت، و شيان ب سي تشتان هه بيت: شيانا له شي و مالي و ريکي، و واجب بوونا وي ب به لگين قورئان و سوننه تي و ئيک دهنگيا زاناييٲ ئوممه تي يه، و هر که سي باوهر ييٲ يي نه ئينيت ئهو کافره هر وه کي خودايي مه زن دبيٲزيت: **(وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ** **الْبَيْتِ مَنِ اسْتِطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَنِّيْ عَنِ** **الْعٰلَمِيْنَ)** [آل عمران: ٩٧]

ئانکو: (ل سهر مروٲي شيان هه بن ل هه چي جهي ئهو لي بت قه سٲکرنا تي مالي فهرکرييه بو کرنا حه جي. وهه چيبي باوهر ييٲ ب فهربوونا حه جي نه ئينت ئهو کافره، و خودي يي دهوله مهنده چو مننه ت ب وي و حه جا وي وکاري وي نينه).

۱۹- وَلَا نَرَى الْخُرُوجَ عَلَى الْأُمَّةِ وَلَا الْقِتَالَ فِي الْفِتْنَةِ.

وَنَسْمَعُ وَنُطِيعُ لِمَنْ وَّلَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَمْرَنَا وَلَا نَنْزِعُ يَدًا
مِنْ طَاعَةٍ.]

و دهرکه تننا ژ بن فهرمانا پییشه وای بی موسلمانان ب دروستی نابینین، و شهری ژ می ناکهین ل وهختی فیتنی دا، و گوهدیر و گوهداریکرن بو وی که سی خودی کریه وهلی ئەمر ل سهر مهیه، و دهستا ژ گوهدارییا وی بهرنادهین .

ژ باوهرییا ئەهلی سوننهتی به کو هندیکه دهرکه تننا ژ بن فهرمانا پییشه وای به گونه هه ئەگەر ب باشیی بیت و د ئەمری خودی تعالا دا بیت، به لی هینگی دروسته ئەگەر د بی ئەمرییا خودی تعالا و خرابیی دا بیت، خودایی مهزن دبیزیت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ [النساء: ۵۹]

ئانکو: (گه لی ئەوین باوهری ئینای، د بهرسقا فهرمانی خودی وهرن و بی ئەمرییا وی نه کهن، و د بهرسقا پیغه مبهری ژ می وهرن و گوهدارییا وی حه قییبی بکهن یا ئەو پی هاتی، و گوهدارییا مهزن و کاربدهستین خو بکهن به لی نه د بی ئەمرییا خودی دا).

هەر وهکی د حه دیسی دا هاتی ژ کیسی ئەبوو هورهیره یـ رازی بوونا خودی لى بیتـ دبیزیت: پیغه مبهری خودی ﷺ دبیزیت: "هەر کهسی گوهداریا من بکهت ئەو وی گوهداریا خودی تعالا یا کری، و هەر کهسی سه ریچیا من بکهت ئەو وی سه ریچیا خودی تعالا یا کری، و هەر کهسی گوهداریا پیشه وایی خۆ بکهت ئەو وی گوهداریا من یا کری، و هەر کهسی سه ریچیا پیشه وایی خۆ بکهت ئەو وی سه ریچیا من یا کری" (1).

و گوهداری کرن د بی ئەمریا خودی دا بو وی کهسی نینه هەر وهکی پیغه مبهر ﷺ دبیزیت: "گوهداری نینه دبی ئەمریا خودی دا، هندیکه گوهدانه د باشیی دایه" (2).

و عه لیبی کوری ئەبوو طالبیـ رازی بوونا خودی لى بیتـ گوت: پیغه مبهری ﷺ له شکه رهک فریکر و زهلامه ک ژ ئەنصاریا کره به رپرسی وان، قیجا قی زهلامی گوته وان بو من دارا کوم بکهن و ئاگری به رده نی و ههر نه د ناڤ ئاگری دا، و هنده کا دقیا بچنه دناڤ دا و هنده کا گوت ئەم یی ژ ئاگری د ره قین چاوا خۆ پاڤینه

---

(1) البخاري: (٦٧١٨)

(2) رواه مسلم

دناف دا، قیجا ئەف سوحبەتە ل دەف پیغەمبەری ﷺ هاتە کرن،
وی گوت: "ئەگەر ئەو چوبانە د ناف دا ئەو ژئی نه دەر دکە تن حەتا
روژا قیامەتی، پاشی بۆ وان گوت: هندیکه گوهداریکرنه د
باشیی دایه نه د خرابیی دا"⁽¹⁾.

[۲۰- وَتَّبِعُ السُّنَّةَ وَالْجَمَاعَةَ، وَنَجْتَنِبُ الشُّذُودَ وَالْخِلَافَ
وَالْفُرْقَةَ.]

و دویف که قتنا سوننه تی و جه ماعه تی دکەین، و دویر دکە قین ژ
ناکویی و ژیکه بوونی.

مه به ست ئەوه ئەم ل دویف قورئان و سوننه تی بین و خو ژ کوم
و دهسته کا دویر بیخین وه کی حزب حزبانی دا کو فیتنه پهیدا
نه بن و ئەم موسلمان ئیک بین و خو نه کهینه پارچه و کومەل
کومەل، و ئەفه یا حەرامه.

خودی تعالا دبیزیت: (وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنزَعُوا فَتَفْشَلُوا
وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ) [الأنفال: ۴۶]

(1) البخاري: (۶۸۳)

ئانكو: (وهوین پیگییرییی ب گوهدارییا خودی وپیغه مبهری وی بکن، وهوین د ناقههرا خو دا ب هه قرکی نه چن دا گوتنا هه وه ژیکقه نه بت و دلین هه وه ژیک دویر نه که قن، قیجا هوین لاواز ببن وهیز و سهرکه فتنا هه وه نه مینت، و ل ده می هوین د چنه بهرانه بر دوژمنی هوین دبیهن فرهه بن. هندی خودی یه - ب هاریکاری وپشته قانییی- یی د گه ل بیهن فرهه ان، وئو وان شهرمزار ناکه ت).

و دویف که فتنا سوننه تی و جه ماعه تی ئه وه یا ئه مری مه پی هاتیه کرن و وه سیهت ل مه هاتیه کرن، هه ر وه کی خودی تعالا دبیزیت: ﴿وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ [التوبة: 100]

ئانكو: (وئوین بو باوهری ئینانی بهری مروقتان پاکرین، ژ وان مشه ختان بین مللهت وئویجاخین خو هیلاین وقه ستا واری ئیسلامی کری، ووان پشته قانین پشته قانییا پیغه مبهری دژی کافران کری، وئوین ب قه نجی دویکه فتنا وان کری، ئه و ئه ون بین خودی ژمی رازی بووی ژ بهر گوهدارییا وان بو خودی

وييغه مبهري وي، وئەو ژ وي رازي بوون ژ بەر خيرا مهزن يا وي دايه، ووي به حه شتتين روپيار د بن دا دچن بو وان ئاماده كرينه ههروهه ر ئه و دى تيدا بن، وئەقەيه سهركهفتنا مهزن. و د قى ئايه تى دا مه دح بو صه حاببيان ههيه وده ليله كو ئه و يين باوه ريئه؛ له و قه درگرتنا وان ژ بناخه يين باوه ريئه).

و ييغه مبهري خودى ﷺ د بيزيت: "هه ر كه سى ژ هه وه بژيت ل داهاتوى دا دى خيلافه كا زوور بينيت، قيجا هوين ده ست بگرن ب سونه تا من و خه ليفين راشد (جيگيرين سه رپاست) كو ييت هاتينه هيدايه ت دان ل پشتى من، ده ست ييغه بگرن و ب ددانيت خو پاريزگاريين لى بكن" (1).

قيجا دقيت مروقى ئيماندار گوهداريا چ كوم و دهسته كا نه كه ت و ل دويف نه چيت ژبلى قورئان و سونه تى ده ست ب چ تشتان نه گريت دا سه ر فه راز بيت ل دونيا و ئاخه ره تى.

(1) رواه الام احمد فى مسند: (٤/١٢٦/١٢٧) و أبو داود فى السنة (٤/٢٠٠)

[۲۱- وَأَنَّ الْجِهَادَ مَاضٍ مُنْذُ بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ نَبِيَّهُ عَلَيْهِ
الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ إِلَى قِيَامِ السَّاعَةِ مَعَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْ أُمَّةِ
الْمُسْلِمِينَ لَا يُبْطِلُهُ شَيْءٌ. وَالْحَجُّ كَذَلِكَ.]

و هندیکه جیهادکرنه بهردهوامه ل وی دهمی خودایی مهزن
پیغهمبه ر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هنارتی ههتا روژا قیامهتی دگهل پیشه وایی
موسلمانان چ تشت وی ژ کار نا ئیخیت، و چه ج ژی هه ر وهسا.

د گهلهک چه دیسین دروست دا یا هاتی کو جیهادکرن دی مینیت
و کومهلهک دی ل سهر چه قییبی مینن چهتا روژا قیامهتی،

پیغهمبه ری خودی صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دبیزیت: "بهردهوام کومهک ژ ئوممهتا من
دی ل سهر چه قییبی مینن و ناهینه بهزاندن و ههر کهسی بقیت
زیانی ل وان بکهت نه شیت زیانی بگه هینیتی، ههتا کو ئه مری
خودی ب مرنا وان دهیت و ئه و ههر هوسا دمینن" (۱).

و خیرا جیهادی ههر وهکی سالی همیی ب روژی و شهقی
همیی هشیار بو کرنا نقیژا.

(1) البخاری: (۳۴۴۱)

ژ کیسی ئه بوو هورهیره ی _ خودی ژئی رازی بیت _ گوت: زه لامه ك هاته نك پیغه مبهری خودی ﷺ و گوتی: کاره کی نیشا من بده خیرا وی وه کی یا جیهادی بیت، پیغه مبهری ﷺ گوت: "ئه ز چ کارا ناینم بهرامبه ر جیهادی بن، پاشی گوتی: تو دشمن ده می مروقی موجهد دهرکه قیت بو جیهادی تو بچی د مزگه فتا خو فه و نقیژا بکه ی ژ پیژقه و نه وهستی و پروژیا بگری و فتاری نه که ی؟" وی زه لامی گوت: و ماکی هه یه بشیت ئی چه ندی بکه ت" (1).

و د حه دیسه کا دی دا ژ کیسی ئه بوو هورهیره ی _ رازی بوونا خودی لی بیت _ دبیزیت: پیغه مبهری خودی ﷺ گوت: "نموونا مروقی جیهادی دکه ت د ریکا خودی دا وه کی نموونا وی که سییه یی ب پروژی و نقیژین شهقی دکه ت ب ئایه تین قورئانی، و سست ناییت ژ پروژی و صه دهقی هه تا موجهد برقریته د ناف مالا خودا" (2).

---

(1) صحیح البخاری (۲۷۸۵)

(2) صحیح ابن حبان: (۴۶۲۷)

۲۲- وَدَفْعُ الصَّدَقَاتِ مِنَ السَّوَائِمِ إِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْ أُمَّةِ الْمُسْلِمِينَ.]

و دانا خیرا و وان نازهلین زهکات تیدا بو کاربه دهستین
موسلمانان.

زهکات ئه و ماله یی مروف ژ ناف مالئ خو دهر دئیخیت و د ده ته
هه ژاران و ئه و روکنی سییی یه ژ ئیسلامی، و واجبه ل سهر هر
موسلمانه کی نازاد ئه وی زهکات ل مال و نازهلئ وی دکه قیت ئه و
زهکاتی بدهت ئه گهر گه هشته هدی زهکاتی و ساله ک ب سهر فه
بجیت، و زهکات ب فان تشتا دهیته دان (پاره و گیانه وهر و
شینکاتی وه کی: دهخل و جه هی...، و زیر و زیقی)، و ههر که سی
ئینکارا واجب بوونا وی بکهت ئه و دی کافر بیت و نه دانا وی
ئیکه ژ شکینه ریئ ئیسلامی و مروف ب نه دانا وی ژ ئیسلامی
دهر دکه قیت، خودی تعالا دبیزیت: ﴿حُذِّ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً
تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلَّ عَلَیْهِمْ إِنَّ صَلَوَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ
سَمِیعٌ عَلِیمٌ﴾ [التوبة: ۱۰۳]

ئانکو: (زهکاتی ژ مالئ وان وهر گره، وان پی پاک و پاقر بکه ژ
گونه هان، و بو وان [پشتی تو زهکاتی ژ وان وهر دگری] دوعایان بکه، ب

راستی دوعاییت ته بو وان فههسیان و دلرهحتییه، و خودی
ب خو گوهدیر و دلوثانه).

و پیغمبهری ﷺ زهکات ژ موسلمانان و مردگرت هندی ئەو یی
ساخ به لی پشتی مرنا وی ده می ئەبو به کر (پازی بوونا خودی
لی بیت) بوویه خهلیفه ئەو که سین بهری هینگگی زهکات د دانه
پیغمبهری ﷺ گوتن: ئەم زهکاتی نادهینه ئەبو به کری چونکی
ئەفه تایبه ته بو پیغمبهری ﷺ.

د حه دیسه کی دا هاتیه ئەبوو هورهیره_پازی بوونا خودی لی
بیت_ دبیزیت: پشتی مرنا پیغمبهری ﷺ ده می ئەبو به کر
بوویه خهلیفه، ئەوی کوفری کری و کافر بووی د ناڤ عه ره باندا،
ئیمانئ عومه ر_پازی بوونا خودی لی بیت_ گوت: ئەی ئەبو
به کر تو چاوا خه لکی د کوژی و پیغمبهری ﷺ یا گوتی (فه رمان
یا ل من هاتیه کرن خه لکی بکوژم هه تا ئەو شه هده د دهن "بیژن:
لا اله الا الله) قیجا ئەگه ر وان گوت، خوینا وان و مالی وان دی
پاراستی بیت و نا کوژم ئیلا ئەگه ر تشته کی بکه ن هه ددی
کوشتنی بیت و جزایی وان یی ل ده ف خودی یه".

ئىمامى ئەبو بەكرى-رازى بوونا خودى لى بيت- گوت: (ب) خودى ھەر كەسى جوداھىيى بكت دناقبەرا نقيژى و زەكاتى دى وى كوژم، چونكى زەكات مافى مالى يە، بخودى ئەگەر ئەوا بەرى نوكة د دانە پيغەمبەرى ﷺ ئەو نەدەنە من ئەز دى وان كوژم ل سەر نەدانا وان، پاشى عومەرى گوت خودى سينگى ئەبوو بەكرى قەكر بو كوشتنا وان و من زانى كو ئەو يى حەقە⁽¹⁾.

[۲۳- وَالنَّاسُ مُؤْمِنُونَ فِي أَحْكَامِهِمْ وَمَوَارِيثِهِمْ، وَلَا نَدْرِي مَا هُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. فَمَنْ قَالَ: «إِنَّهُ مُؤْمِنٌ حَقًّا» فَهُوَ مُبْتَدِعٌ، وَمَنْ قَالَ: «هُوَ مُؤْمِنٌ عِنْدَ اللَّهِ» فَهُوَ مِنَ الْكَادِبِينَ، وَمَنْ قَالَ: «هُوَ مُؤْمِنٌ بِاللَّهِ حَقًّا» فَهُوَ مُصِيبٌ.]

خەلك ژ باومدارنن د ئەحكامىن خودا و د ميرادگرييا خودا، و نزانين ئەول دەف خودى تعالا د چاوانە، ھەر كەسى بيژيت ئەز ب حەق ئيماندارم ئەو بيدەچيپە، و ھەر كەسى بيژيت ئەز ئيماندارم ل دەف خودى ئەو ژ درەويناپە، و ئەوى بيژيت ئەز ب خودى ئيماندارم ئەو يى راستە.

(1) صحيح البخاري: (۱۳۹۹)

ئانكو دەمى كەسەك دىبىزىت ئەز موسلمانم دى رەفتارا موسلمانا دگەل ھىتەكەرن و مە شولە ژ داخليا وى نينه كا د دلى خۆ دا بى چاوايه چونكو كەس يا د دلان دا نزانيت ژ بلى خودى، ئانكو دى حوكمى ب (ظاھر)ى دگەل كەى مادەم ب ئاشكەراى د بىزىت ئەز موسلمانم، بۆ نموونە نوکە زەلامەك بىزىت ئەز موسلمانم ب ئاشكەراى و ئەو بمریت مالى وى دى بىتە میرات بۆ عەيالى وى و ژنكا وى، مە شولە ژ ھندى نينه كا د دلى خودا موسلمانە يان نە، لەورا دى رەفتارا ئىسلامى و ئەحكامىت وى دگەل بكارئىنين.

ھەر وەكى خودى تعالا دىبىزىت: ﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ ءَأَمْنَا قُل لَّمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِن قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيْمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِّنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ [الحجرات: ١٤]

ئانكو: (عەرەبىن دەشتى گۆتن: مە ب تامامى باوھرى ب خودى وپىغەمبەرى وى ئىنايە، تو -ئەى موھەممەد- بىزە وان: ھوین نەبىژن مە باوھرىيەكا تەكووز ھەيە، بەلى بىژن: مە خۆ تەسلىم كرىيە، وباوھرى ھىشتا نەچوويە د دلىن ھەوہ دا، وئەگەر ھوین

گوهارییا خودی و پیغه مبهری وی بکن نه و تشته کی ژ خیرا کریارین هه وه ژ هه وه کیم ناکه ت. هندی خودی یه باش گونه ه ژبیره بو وی یی ژ گونه هین خو توبه بکه ت، و ب وی یی دلوثانکاره. وئه ف ئایه ته پاشقه برنه که بو وی یی خو ب باوه رییی و دویچوونا سوننه تی دئینته ده ری و کریارین وی دژی وی چه ندی بن).

و هر که سی بیژیت نه ز ب حه ق ئیماندارم بیدعه چیه چونکی هندیکه ئیماننه وه کی مه گوتی (کیم و زیده دبیت) عه قیدا نه هلی سوننه تی و جه ماعه تی نه فه یه، قیجا یی بیژیت هه ما نه ز ئیماندارم نه وی دبیزیت هه ما نه ز که سه کم و خودی ئیماننه کا کامل و ته مام یا دایه من و نه کیم دبیت و نه زیده له وا بیدعه چیه و پیچه وانه ی قورئان و سوننه تی یه و ئیکه ژ سیفه تین خه وراج و موعته زیلا، ژبه ر هندی نه فه بتنی خودی بریاری د ده ت کا کیه ب حه ق ئیمانداره و کی ب حه ق کافره، وه کی خودی تعالا دبیزیت: (أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا) [الأنفال: ٤]

ئانکو: (نه فه، یین ثان کاران دکن نه ون خودان باوه ریین راست و دورست ب سه رقه و د دل دا ب وی یا خودی بو وان هنارتی).

و ههروهسا دبیزیت: (أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا) [النساء: ۱۵۱]

ئانکو: (ئهوین هه نه کافرین ب راستی و دورستی).

و هه ره که سی بیژیت ئەز ل دهف خودی ئیماندارم ئەو دره وینه، چونکی ئەهلئ سوننه تی نه هیا مه یا کری ئەم وه بیژین ژ بهر کۆ کهس ژ مه نزانیت کا حالئ مه ل دهف خودی چیه و چاوايه، به لکۆ یا دروست ئەوه مروف بیژیت ئەز ئیماندارم بخودی تعالا و مه باوهری پئ هیه و ب روکنیت ئیسلامئ و ب هه ر تشته کی خودی بۆ مه فریکری به لئ یا نزانین ل دهف خودی حالئ مه چیه.

[۲۴- وَالْمَرْجِيَّةُ الْمُبْتَدِعَةُ ضَالَّةٌ.]

مورجیه بیدعه چی و سهردا چووینه.

مورجیه: ئیکه ژ گروپین که لامیبا د بواری ئیمانیدا تیکه فتینه و ئەو بخۆ ژئ دناف خۆ دا ئیک نینن.

ئەف گروپه دبیزن ئەگەر که سهک د دلئ خودا ئیماندار بیت، ئەگەر چ کار و کریار نه بن ژئ ئەو موسلمانه و ئیمانداره و ئەهلئ به هشتئ یه، و ئەفه دویره ژ عه قیدا ئەهلئ سوننه تی و

جه ماعه تی کۆ ئیمان ب قی شیوهی بیت، وه کی مه گوتی ئیمان گوتن و کریاره و کیم و زیده دبیت، و ئەو دبیزن هه ما ئیمان گوتنه ب زمانی ئەکه ر خو د دلخ خو دا وه سا نه بیت ژ ی هه ر باوهر داره، ئیمام ئەحمه د (خودئ ره حمئ پی ببه ت) ده ر باره ی مورجیئا دبیزتیت: ئەو که سه نه ل ده ف وان ئیمان ده ر برینه ژ ئە زمانی و هند، و خه لکی هه مییی وه کی ئیک باوهری یا هه ی یا که سی ژ یا که سی زیده تر نینه، ئانکو ل ده ف وان مه لائیکه ت و پیغه مبه ر (علیهم السلام) و خه لکی ساده هه مییان وه کی ئیک ئیمان یا هه ی و نه کیم دبیت و نه زیده دبیت و هه ر که سی ب ئە زمانی شاهده یی بده ت ئەو ئیمانداره خو ئەکه ر چ کار و کریار نه بن ژ ی.

[۲۵- وَالْقَدْرِیَّةُ الْمُبْتَدِعَةُ ضَالَّةٌ، فَمَنْ أَنْكَرَ مِنْهُمْ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَا یَعْلَمُ مَا لَمْ یَكُنْ قَبْلَ أَنْ یَكُونَ فَهُوَ كَافِرٌ.]

و قه ده ری بیده چی و سه ردا چوینه، و هه ر که سی ره تکه ت کۆ خودئ تعالا هه می تشتا دزانی ت به ری کۆ بهینه رویدان ئەو کافره.

قهدهرى: هەر وهكى مه دياركرى ئەو بوون ييين باوهرى ب
قهدهرى نهئىن، ئەف گروپه ل سهردهمى صحابيان دهرهت، وان
ئىنكارا قهدهرى دكرن و د گوتن هەر تشتهكى بهيته پرويدان ب
قهزا و قهدهرا خودى نينه، بهلكۆ ب كردارا بهندا بخوويه، و ههزا
خودى ل سهر نينه، و قهدهرى دويث كهقتييين (معبدى الجهنى
و غيلان ديمشقى) بوون، و وان دگوت مروث كردارىت خو و
قهدهر و چاره نقيسى خو و تاوان و سهرپيچييت خو ئەنجام د
دهت، و ههروهسا مروث بخو موخهيهر و سهرپيشك نينه، و ئەفه
دويره ژ عهقيدا ئەهلى سوننهتى كۆ دبىژن: مروث (موسهيهره)
ئانكۆ بو وان ديارى كرىه و ههم (موخهيهره) ئانكۆ سهرپيشكه ژ
هندهك قهدهرى وهك: مرن و نساخى... و سهرپيشكه ژ
ئەنجامدانا سهرپيچى و تاوانا...

ئىمامى مالكى كورى نههسى (خودى رهحمى پى نيهت)
دبىژيت: (قهدهرى نيكاح و ههقزىنى دگهل دا ناهيتهكرن، و نقيژ
ل پشت وان ناهيتهكرن، و ئاخفتن ژ وان ناهيته وهدگرتن)⁽¹⁾.

---

(1) (القضاء والقدر: ٤٦٧)

۲۶- وَأَنَّ الْجَهْمِيَّةَ كُفَّارٌ.]

و ههروهسا جهمی کافرن.

جهمی: ئیکه ژ گروپین سهرداچووی کو دویف که قتییین (جهمی کورئ صهفوان)ی نه، ئیکه م کهس بوون ئینکارا سیفه تین خودئ تعالا کری بو نموومه خودئ تعالا دبیژیت (دهستی من و چاڤئ من...) بابه تئ مه زناهییا وی بیت، ئەوان رهدکرن و د گوتن ئەف سیفه ته ل دهف خودئ نینن، و د گوتن: ئیمان تنئ ب دلی یه و ئەفه بهسه کو د کهسه کی دا هه بیت، و مه رج د دانان بو کهفتنا کهسه کی د کوفرئ دا تنئ کو حهلال بکهت د دلی دا.

۲۷- وَأَنَّ الرَّافِضَةَ رَفَضُوا الْإِسْلَامَ.]

و رافزیان دینئ ئیسلامئ یئ ره فزکری.

رافضی: ئەفه گروپه که ژ گروپین (شیعا) شیعه مه زه به که و گه له ک گروپ دکه فنه دبن فه و ئەفه ژئ ئیکه ژ وان، کو زهیدی کورئ حسینی ئەف ناڤه یئ دانایه ل سهر وان کهسان ئەوین ژ وی جودا بووین ئەوین ل کوفه به یعه داینئ، و ئەفه ئەون یین ره فزا خیلافه تا (ئهبو بهکر و عومه ری و دهیکا ئیماندارا

عائشایئ) دکن۔ رازی بوونا خودئ ل وان بیت۔ و ئه و پهرستنا
(اهل البيت۔ بنه مالا پیغه مبهری) دکن کو (عہلی و حسہن و
حسین و فاتیما) و ہندہ کیئت دی۔ رازی بوونا خودئ ل وان
بیت۔ و دوعا و ہوارین خو د گہیننہ وان و ئه قہ ژئ شرکہ ب
خودئ کو ژبلی خودئ داخازیا خو و ہوارین خو بگہیننہ
کہسہک دی۔

و وان تہ کفیرا گہلک صحابیان ژئ دکر و ئه قہ ژئ ہندی
دگہیننیت کو ئاخفتنا خودئ ب درہ و دہریدخن ژبہر کو خودئ
سوزا دایہ وان ب بہشتئ و ہر کہسئ قئ پرتکت دی کافر
بیت۔

ئبن تہیمیہ (خودئ پرمحمئ پی بہت) دبیزیت: (ہندیکہ رافزینہ
دلئ وان یئ تزبیہ ژ کہرب و کینئ بہرامبہر مہزن و بچیکئیت
موسلمانان و مروقیئ چاک و غہیری وان، جورہ رہقیہ کہ کو د
دلئ کہسئ دا نینہ)⁽¹⁾۔

---

(1) (الفتاوی: ۲۸/۴۸۸)

[۲۸- وَالْخَوَارِجَ مُرَاقًا.]

و خه وارج ژ دینی دمرکه تینه.

خه وارج: ئە ڤه ئیکه مین گروپه د ناڤ ئیسلامی دا په یدابووین ل سهر ده می ئیمام عه لی _رازی بوونا خودی لی بیت_ هه می وان که سان دگریت ئە وین ژ ئاخفتنا ئیمامی عه لی دهرچووین ئە وین دگه ل وی ل شه ری (صفین)، ل ده ستپیکئی رازی بوون ب حوکمدارییا ئیمام عه لی و پاشی لیڤه بوون و گوتن: بوچی توو حوکمی دناڤه را زه لامان دا دکه ی چونکی (لا حکم الا الله) چ حوکم نینن ژبلی یی خودی، ژمارا ئان که سا دگه هشتنه دوازه هزار که سان د وی جهنگی دا.

و خه وارج بوونه چه ندین ده سته ک و هه مییان ئە ڤ بوچوونه هه بوو کۆ ته کفیرا عه لی و عوثمایی _رازی بوونا خودی ل وان بیت_ و ئە و هه ڤالین شه ری (الجمل) و هه ر که سی رازی بیت ب حوکم و دادوه ری کرنی، و هه ر وه سا ته کفیرا وان که سان دکه ن یین گونه هین مه زن دکه ن وه ک (زنا و ڤه خوارنا مه یی و دزی...) و دگوتن ئە گه ر پییشه وا سه ریچییه کی بکه ت دڤیت بهیته دهریخستن و ژ بن فه رمانا وی ب دمرکه ڤی، و دبیزن ئیمان کیم و

زیده نابیت و قورئانی ب عه قلی خۆ ته فسیر دکهن و د گوتن
پینچ نقیژ ل سهر موسلمانان فهرز نینن بتنی سی فهرزن.

[۲۹- وَمَنْ زَعَمَ أَنَّ الْقُرْآنَ مَخْلُوقٌ فَهُوَ كَافِرٌ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ
كُفْرًا يَنْقُلُ عَنِ الْمِلَّةِ. وَمَنْ شَكَّ فِي كُفْرِهِ مِمَّنْ يَفْهَمُ فَهُوَ
كَافِرٌ].

و ههر که سی بانگه شا هندئ بکهت کۆ قورئان چیکرییه
(مه خلوقه) ئه و کافره بخودی تعالا کوفره کا پی دمرکه ثیت ژ
ئیسلامی، و ههر که سی گومان هه بیت ژ کافر بوونا وی ژ وان
که سین تیدگه هن ئه و کافر.

هندیکه قورئانه ئاخفتنا خودئ تعالیه و ههر که سی بیژیت ئه و
مه خلوقه کافر دبیت ب ئیجماعا زانایان ههر وه کی مه بهری
نوکه به حس کری و ئه فه ژئ ی بیرو باوه ریڠ جه همیان بوو.

زه لامه کی پرسیار ژ ئیمام ئه حمه دی (خودئ ره حمئ پی ببهت)
کر و گوتئ: ئه ی بابئ عه بدوللای ئه ری نقیژئ ل پشت که سه کی
سه رخوش بکه م؟ وی گوت: نه خیر، گوت ئه ری نقیژئ ل پشت
که سه کی بکه م کۆ بیژیت قورئان مه خلوقه؟ وی گوت: پاک و

بلندی بۆ خودی بیت من ریگری ل ته کر ب کرنا نفیژی ل پشت
موسلمانه کی و توی پرسیارا کافره کی ژ من دکه می^(۱).

ئانکو ئه و که سی باوه ری هه بیت قورئان مه خلوقه که سه کی
کافره.

[۳۰- وَمَنْ شَكَّ فِي كَلَامِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَوَقَفَ شَاكًّا فِيهِ
يَقُولُ: «لَا أَدْرِي مَخْلُوقٌ أَوْ غَيْرُ مَخْلُوقٍ» فَهُوَ جَهْمِيٌّ، وَمَنْ
وَقَفَ فِي الْقُرْآنِ جَاهِلًا؛ عُلِّمَ وَبُدِّعَ وَلَمْ يُكْفَرْ. وَمَنْ قَالَ:
«لَفِظِي بِالْقُرْآنِ مَخْلُوقٌ» فَهُوَ جَهْمِيٌّ، أَوْ «الْقُرْآنُ بِلَفْظِي
مَخْلُوقٌ» فَهُوَ جَهْمِيٌّ.]

و هه ر که سی ب شک و گومان بیت د ئاخفتنا خودی تعالا دا و
تیدا ب راوستیت و ب گومان فه بیژیت: (نزانم کا مه خلوقه یان
نه) ئه و جه همییه، و ئه وی ب راوستیت د قورئانی دا ب نه زانینی
ئه و دی هیته فیکرکن و (ته بدیعکن) به لی ناهیته کافر کرن، و
هه ر که سی بیژیت ب ئاخفتنا من قورئان مه خلوقه یان ژی
قورئان د ده برینا من دا مه خلوقه ئه و جه همییه.

(1) (طبقات الحنابلة: ۲/۳۷۸)

سوفیانی کورئ عویهینهی دبئزیت: (هەر کهسی نه بیژیت قورئان ئاخفتنا خودئ یه و خودئ د بهشتئ دا دهئته دیتنن ئە و جههمییه)⁽¹⁾.

نابیت مروقی ئیماندار شک هه بیت ژ قورئانی کا ئە و چیکریه یان نه ژ بهر کو گومان ژئ هه ما حوکمی وئ وهکی یا وی کهسی یه بی بیژیت، و ئەهه ئاخفتنا جههمییان بو دهمی د گوتین قورئان مه خلوقه و باوهری ب سیفه تین خودئ نه بوون.

و ئەوی بیژیت ب ئاخفتنا من قورئان مه خلوقه ئەهه ژئ کوفره چونکی قورئان ب له فضا خو و ب مه عنا خو هه ئاخفتنا خودئ تعالیه لهوا دقئیت ئەم خو ژ قان بیرو باوهرا ب پاریزین و هزر ژئ تیدا نه کهین و چ گومان ل دهف خو پهیدا نه کهین دا توشی کوفرئ نه بین.

---

(1) (شرح أصول اعتقاد لالکائی: ۸۷۶)

[۳۱- قَالَ أَبُو مُحَمَّدٍ [ابن أبي حاتم]: وَسَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ:
وَعَلَامَةُ أَهْلِ الْبِدْعِ: الْوَقِيعَةُ فِي أَهْلِ الْأَثْرِ.]

بابی موحه ممه دی دبیزیت (کورئ ئه بی حاتمئ): من گوہ ل
بابی خو بوو دگوت: نیشانئین خودانئیت بیدعئ ئه فه نه:
خودانئیت سوننه تئ و ئه ئه رئ ل پشت گوہ دهاقئین.

خودانئیت بیدعا و که سین سهرداچووی هه می دهما پشتا خو د
دنه خودانئیت سوننه تئ و هه ر چ کئیم و کاسیه ک هه بیت به حس
ژئ دکن ئه فه ژئ ژ که ربا دلئ وانه و جزایئ وان ل دهف خودئ
تعالایه دقئیت ژ فان که س و گروپا دویر بکه قئین و خو ب هه دیس
و ئه ئه رئ فه بگرین.

[۳۲- وَعَلَامَةُ الزَّنَادِقَةِ: تَسْمِيَّتُهُمْ أَهْلُ السُّنَّةِ حَشْوِيَّةٌ،
يُرِيدُونَ إِبْطَالَ الْأَثَارِ.]

ژ نیشانئیت زه ندیقئا: خودانئیت سوننه تئ ئاف دکن ب (حشویه)،
وان دقئیت ئه ئه ر ب هه لوه شیت.

زه ندیق: گروپه کئ سهرداچوویه و دوروینه، ئه و دبیزنه ئه هلی
سوننه تئ (حه شهوی) کو چ مفا دگه ل وان نینه و وان دقئیت

نه هیلانا ئه‌ئه‌را بکه‌ن ئانکۆ چه‌دیسا و گوتنیت صحابییا و
تابعییا.

[۳۲- وَعَلَامَةُ الْجَهْمِيَّةِ: تَسْمِيَّتُهُمْ أَهْلَ السُّنَّةِ مُشَبَّهَةً.]

ژ نیشانیت جه‌همییان: خودانیت سوننه‌تی ناڤ دکه‌ن
موشه‌بییه.

موشه‌بییه: گروپه‌کی سه‌رداچوویه دناڤ ئیسلامی دا و وان
گه‌له‌ک ریبه‌ر هه‌نه ژ وان ژمی (هیشام بن الحکم) ئەڤ گروپه
سیفه‌تین خودی‌ی تعالا هه‌ڤبه‌ر دکه‌ن دگه‌ل بی‌ت مروڤان وه‌کی
(که‌نی و توره‌بوون...)

ژبه‌ر هندی‌ی جه‌همی دبیژنه ئه‌هل‌ی سوننه‌تی موشه‌بییه، ئانکۆ
خودی‌ی ته‌شبییه‌ دکه‌ن ب مه‌خلوقاتا، مه‌به‌ستا وان ئه‌وه هه‌ر
که‌سه‌ی سیفه‌تیت خودی‌ی ب ظاهری و مرگريت ئه‌و وی خودی‌ی یی
ته‌شبییه‌ کری ب مه‌خلوقاتا ژبه‌ر هندی‌ی دبیژنی موشه‌بییه.

[۳۴- وَعَلَامَةُ الْقَدْرِيَّةِ: تَسْمِيَّتُهُمْ أَهْلَ الْأَثَرِ مُجَبَّرَةً.]

و ژ نیشانیٔ قه‌ده‌رییا: خودانیٔ ئه‌ثریٔ نأف دکن ب
موجه‌بیره.

جه‌بری: ئیک ژ گروپین سهر‌دا‌چو‌وینه بیرو باوه‌رین وان ئه‌ون کۆ
خودیٔ تعالا زوریٔ ل به‌نده‌ی دکه‌ت ئه‌و گونه‌هی بکه‌ت، ئانکۆ
خودیٔ گونه‌هی ب مروقی دده‌ته کرن و چ ل سهر مروقی نینه
ئه‌گهر گونه‌هی بکه‌ت.

[۳۵- وَعَلَامَةُ الْمُرْجِنَةِ: تَسْمِيَّتُهُمْ أَهْلَ السُّنَّةِ مُخَالَفَةً وَنُقْصَانِيَّةً.]

و ژ نیشنیٔ مورجینا: خودانیٔ سوننه‌تیٔ نأف دکن ب
به‌روفاژی و کیم و کاسیی.

مورجیئه دبیزن: ئیمان کیم و زیده نابیت، ئانکو ئیمانا ههمیان
وه‌کی ئیکه و ئه‌قه ژی دژی عه‌قیدا ئه‌هلئ سوننه‌تیٔ یه.

[۳۶- وَعَلَامَةُ الرَّافِضَةِ: تَسْمِيَّتُهُمْ أَهْلَ السُّنَّةِ نَاصِبَةً.]

و ژ نیشنیت رافزیا: خودانیّت سوننه تی ناڤ دکن ب ناصبه.

ناصبه: ئانکو دوژمنکارییا (اهل البيت).

[۳۷- وَلَا يَلْحَقُ أَهْلَ السُّنَّةِ إِلَّا اسْمٌ وَاحِدٌ، وَيَسْتَحِيلُ أَنْ
تَجْمَعَهُمْ هَذِهِ الْأَسْمَاءُ. قَالَ أَبُو مُحَمَّدٍ: وَسَمِعْتُ أَبِي وَأَبَا
زُرْعَةَ يَأْمُرَانِ بِهَجْرَانِ أَهْلِ الزَّيْغِ وَالْبِدْعِ، يُغْلِظَانِ فِي ذَلِكَ
أَشَدَّ التَّغْلِيظِ. وَيُنْكَرَانِ وَضَعَ الْكُتُبِ بِرَأْيٍ فِي غَيْرِ آثَارِ.]

و چ ناڤ ناهینه دانان ل سه ر خودانیّت سوننه تی ئیلا ئیک ناڤ
(اهل السنة والجماعة) و چ ژقان ناڤان بخوقه ناگريت. بابی
موحه ممه دی دبیژیت: من گوہل بابی خو و بابی زورعه ی بوو
فهرمان دکرن ب دورکه فتن ژ ئه هلی ئنحیراف و بیدهی، و کهرب ژ
بوچوونیت وان قه دبوو ب توندترین کهرب، و ریگر بوون ل دانان
و نقیسینا پهرتوکان ب بیر و بوچوونیت خو بی کو بزقرن بو
ئه ته را.

[۳۸- وَيَنْهَيَانِ عَنْ مُجَالَسَةِ أَهْلِ الْكَلَامِ وَالنَّظَرِ فِي كُتُبِ
الْمُتَكَلِّمِينَ. وَيَقُولَانِ: لَا يُفْلِحُ صَاحِبُ كَلَامٍ أَبَدًا.]

و ریگری دکرن ژ روینشتنا دگهل ئەهلئ کهلامی و ل شهرحکرنا
پهرتوکئین ئەهلئ کهلامی، و د گوتن: چ جاران ئەهلئ کهلامی و
خودانئیت کهلامی سهرفهراز نابن.

ئەهلئ کهلامی: فهلسهفی نه، دبئژن ئیمان ب ئەزمانی یه و نه ب
دلی و کریارایه، و عهقلانی نه، ئانکو ئەگەر ئایهتهک یان
حه دیسهک نه چوو د عهقلئ وان دا ناوهرگرن.

والحمد لله رب العالمين
وصلى الله وسلم على نبينا محمد
وعلى آله وصحبه أجمعين

مزگفت

www.mzgaft.com